

Brüssel, 4. detsember 2025
(OR. en)

15573/25

CORDROGUE 153
SAN 751
JAI 1848
RELEX 1511
EUDA
EUROPOL

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	4. detsember 2025
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2025) 743 final
Teema:	KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE ELi narkostrategia

---

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2025) 743 final.

Lisatud: COM(2025) 743 final

Brüssel, 4.12.2025
COM(2025) 743 final

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

ELi narkostrategia

SISSEJUHATUS

Euroopa ees seisavad olulised julgeoleku-, tervise- ja sotsiaalsed probleemid, mis on seotud ebaseadusliku uimastikaubanduse ja uimastite tarvitamisega. See mõjutab tugevalt meie linnade, asulate ja kohalike kogukondade ohutust ja julgeolekut. Kasvavad, keerukad ja vägivaldsed uimastiturud suurendavad kuritegevust, sõltuvust, üledoose, nakkushaiguste levikut¹ ja keskkonnaseisundi halvenemist, mis destabiliseerib kogukondi² ja kurnab avaliku sektori vahendeid.

Ebaseaduslike uimastite tootmine, uimastikaubandus ja uimastite levitamine on **kasvav ja arenev ülemaailmne kuritegelik äri**. Pool kõige ohtlikumatest kuritegelikest võrgustikest ELis tegeleb ebaseadusliku uimastikaubandusega ja üle kahe kolmandiku kasutab vägivalda³. Viimastel aastatel on järsult kasvanud **kokaiinivood, mis saabuvad Euroopa sadamatesse** kas otse Ladina-Ameerikast või Lääne-Aafrika kaudu⁴. **Kuritegelikud võrgustikud kasutavad infotehnoloogiat ja kohandavad oma tegutsemisviise**, et vältida avastamist ja kohaneda kontrollimeetmetega. Nad mitmekesistavad uimastikaubanduse operatsioone, võttes kasutusele vähem kontrollitud marsruudid, ja laiendavad oma tegevust veebis, kasutades e-kaubanduse platvorme ja sotsiaalmeediat ning anonüümimis- ja krüpteerimisvahendeid. Nad toimetavad kõrvale uimastite lähteaineid, sealhulgas lähteainet matkivaid aineid, ja kaubitsevad nendega, et toota sünteetilisi uimasteid. Need kurjategijad imbuvad meie ühiskonda, **kasutades vägivalda, sealhulgas alaealiste toime pandavat vägivalda**, mis süvendab üldsuse ebakindlust ning destabiliseerib kogukondi, perekondi ja majandust.

Uimastite tarvitamine on jätkuvalt **ELis tõsine terviseprobleem**, mis mõjutab eelkõige noori. Kasvava kokaiinitarvitamise ja uute psühhoaktiivsete ainete leviku tulemusena suurenevad **mürgistuse oht** ja uimastitega seotud surmajuhtumite arv, mis 2023. aastal oli kokku ligi 7 500⁵. Need suundumused kurnavad seiresüsteeme ning **takistavad tõhusat ravi ja kahjude vähendamiseks tehtavaid jõupingutusi**. Isegi sotsiaalselt integreeritud rühmad kasutavad üha enam selliseid stimulantere nagu kokaiin, riskides tõsiste terviseprobleemide ja pikaajalise kahjuga. Uimastite tarvitamine ohustab erinevate rühmade, eelkõige juba haavatavas olukorras olevate rühmade tervist ja sotsiaalset stabiilsust.

Uimastite tootmine ja ebaseaduslik uimastikaubandus kahjustavad keskkonda mürgiste keemiliste jäätmete keskkonda ladestamise ja elupaikade hävitamisega, mis mõjutab kohalike kogukondade elukeskkonda ning raskendab õiguskaitseasutuste tööd uimastilaborite ja ladestatud jäätmete ohutul likvideerimisel.

Liikmesriikide kodanikud tunnetavad neid ohte oma igapäevaelus. Hiljutises Eurobaromeetri uuringus märkis neli vastajat kümnest, et ebaseaduslik uimastikaubandus ja uimastite tarvitamine

---

¹ Euroopa Liidu Uimastiamet (EUDA) (2025), „Euroopa uimastiprobleemide aruanne 2025: suundumused ja arengud“.

² Euroopa Komisjon (2024), Eurobaromeetri uuring uimastite mõju kohta kohalikele kogukondadele.

³ Europol (2024), „Decoding the EU’s most threatening criminal networks“ (ELi kõige ohtlikumate kuritegelike võrgustike ülevaade).

⁴ UNODC, „World Drug Report 2025“ (Maailma uimastiprobleemide 2025. aasta aruanne).

⁵ EUDA (2025), „Euroopa uimastiprobleemide aruanne 2025: suundumused ja arengud“.

on nende piirkonnas tõsine probleem, ning üle kolmandiku vastajatest leidis, et probleemid on viimastel aastatel suurenenud⁶.

Euroopa Liit vajab ambitsioonikat uimastipoliitikat, et tegeleda üha kasvava uimastite tarvitamise ja ebaseadusliku uimastikaubanduse probleemiga. Käesolevas strateegias seab komisjon eesmärgiks **kodanike heaolu kindlustamise, rahvatervise parandamise ja julgeoleku tagamise** ning edendab ühtlasi **multidistsiplinaarseid lähenemisviise, et ennetada kahjusid, toetada vastupidavaid ja edukaid kogukondasid ning kaitsta keskkonda**. See strateegia suurendab **ELi valmisolekut ja suutlikkust reageerida praegustele ja tulevastele uimastitega seotud probleemidele**.

---

⁶ Euroopa Komisjon (2024), Eurobaromeetri uuring uimastite mõju kohta kohalikele kogukondadele.

NARKOSTRATEEGIA RAAMISTIK: EESMÄRGID JA JUHTPÕHIMÕTTED

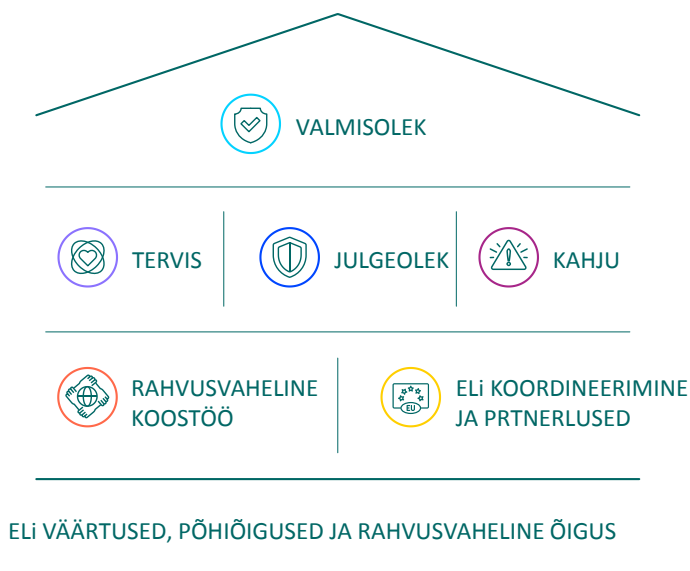
Kinnitades taas ELi otsustavust rakendada **tasakaalustatud ja multidistsiplinaarset lähenemisviisi**, on strateegia eesmärk vähendada uimastite tarvitamist ja võidelda organiseeritud kuritegevusega, tõhustades **teaduslikel tõenditel** põhinevaid tervise-, sotsiaal- ja julgeolekumeetmeid. Kiirelt muutuva **uimastimaastiku** tingimustes kasutavad kuritegelikud organisatsioonid ära õiguslikke lünki ja poliitika erinevusi. Seetõttu edendatakse strateegiaga **integreeritud lähenemisviisi** uimastipoliitikale, toetades kooskõlastamist ELi, riiklikul, piirkondlikul ja kohalikul tasandil. Strateegias on ühendatud julgeoleku-, tervise- ja sotsiaalvaldkonna meetmed, et kaitsta võimalike uimastikriiside eest, tagades kodanike ja kogukondade kaitse ning kahjude vähendamise.

Strateegiaga edendatakse sidusrühmade laiaulatuslikku koostööd **kogu ühiskonda hõlmava lähenemisviisi** kaudu, tugevdades sektorite- ja partneritevahelist koostööd ning kaasates aktiivselt kodanikuühiskonda.

Tunnistades uimastite tootmise, ebaseadusliku uimastikaubanduse ja uimastite tarbimise omavahelist seotust ning tõdedes, et uimastiolukorraga seotud probleemid ületavad riigipiire, edendatakse strateegiaga **kooskõlastatud rahvusvahelisi meetmeid** koostöös ülemaailmsete partneritega. Strateegia eesmärk on kujundada ELi ja **liikmesriikide** tasandi uimastipoliitikat ning anda teavet ELi tegutsemiseks **rahvusvahelisel** tasandil.

Strateegia tugineb **viiele sambale**, mille eesmärk on

- 1) **tugevdada ELi ja liikmesriikide valmisolekut ennetada** uimastitega seotud tervise- ja julgeolekuohtusid ning neile **reageerida**;
- 2) **kaitsta rahvatervist** tõenduspõhiste ennetusmeetmete ja raviga;
- 3) **parandada julgeolekut ja kaitsta ühiskonda**, võideldes uimastite tootmise ja ebaseadusliku uimastikaubandusega ning kurjategijate sisseimbumisega;
- 4) **tegeleda uimastitega seotud kahjudega**, et kaitsta inimesi ja ühiskonda nii üksikisiku tervisele kui ka sotsiaalsetele ja keskkonnakahjudele suunatud meetmete abil, ning
- 5) **luua tugevad partnerlused**, eelkõige kolmandate riikide ja piirkondadega, et tegeleda uimastiolukorraga.

Strateegia tugineb **ELi väärtustele⁷** ja **ELi põhiõiguste hartas⁸ sätestatud põhiõigustele**. See põhineb rahvusvahelisel õigusel, eelkõige rahvusvahelistel uimastikontrolli konventsioonidel ja

⁷ Eelkõige nendele, mis on sätestatud Euroopa Liidu lepingu artiklis 2.

⁸ Euroopa Liidu põhiõiguste harta (ELT C 326, 26.10.2012, lk 391).

Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirjal, ning seda rakendatakse kooskõlas rahvusvahelise inimõigustealase õigusega. Strateegia on kooskõlas selliste ülemaailmsel tasandil võetud kohustustega nagu ÜRO Peaassamblee 2016. aasta erakorralise istungjärgu lõppdokument,⁹ 2019. aasta ministrite deklaratsioon,¹⁰ kõrgetasemeline deklaratsioon 2024. aasta vahekokkuvõtte kohta¹¹ ja 2030. aasta ÜRO kestliku arengu tegevuskava¹².

Strateegia põhineb ELi 2021.–2025. aasta narkostrategia ja narkootikumidealase tegevuskava¹³ hindamisel, milles tõsteti esile strateegia väärtust ja toonitati tulemustele orienteeritud lähenemisviisi vajadust. See tugineb uimastiolukorra seirele, millega tegelevad asjaomased ELi asutused, eelkõige Euroopa Liidu Uimastiamet (EUDA), mis on laialdaselt tunnustatud uimastialaste küsimuste teadusliku tippkeskusena ja millele on tema volituste tugevdamisega antud uus võtmeroll liidu valmisoleku parandamisel,¹⁴ ning Europol, mis koostab luureandmetel põhinevaid usaldusväärseid analüüse õiguskaitsealaste jõupingutuste toetamiseks. Strateegias võetakse arvesse olulist panust, mis on saadud liikmesriikidega peetava jätkuva dialoogi ja nõukogu uimastipoliitika eest vastutava ettevalmistava organi korraldatud spetsiaalsete seminaride tulemusel, samuti sellistelt kodanikuühiskonna rühmadelt nagu Euroopa kodanikuühiskonna uimastifoorum saadud väärtuslikku teavet. Narkostrategia on üks peamisi Euroopa sisejulgeoleku strateegia (ProtectEU)¹⁵ väljundeid ja see on kooskõlas ELi kriisivalmiduse strateegiaga,¹⁶ Euroopa tervisealiiduga,¹⁷ sealhulgas tugevdatud ELi terviseturbe raamistikuga,¹⁸ ning komisjoni ettepanekuga uimastite lähteaineid käsitlevate uute eeskirjade kohta¹⁹.

Võttes arvesse hindamise tulemusi, mis tõid esile vajaduse kavandada **operatiivne reageerimine** uimastiolukorrale, täiendab komisjon strateegiat spetsiaalse **ELi tegevuskavaga võitluseks ebaseadusliku uimastikaubanduse vastu**, mille eesmärk on tõkestada ebaseadusliku uimastikaubanduse taga seisvate organiseeritud kuritegelike võrgustike tegevust, võttes sihtmärgiks nende marsruudid ja kuritegelikud meetodid. Tuginedes strateegias kindlaks määratud

---

⁹ ÜRO Peaassamblee 2016. aasta erakorralise istungjärgu lõppdokument ülemaailmse uimastiprobleemi kohta „Our joint commitment to effectively addressing and countering the world drug problem“.

¹⁰ 2019. aasta ministrite deklaratsioon tegevuse tõhustamise kohta riiklikul, piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil eesmärgiga kiirendada ühiste kohustuste täitmist, et tegeleda ja võidelda ülemaailmse uimastiprobleemiga.

¹¹ Narkootiliste ainete komisjoni kõrgetasemeline deklaratsioon 2024. aasta vahekokkuvõtte kohta, mis on jätk 2019. aasta ministrite deklaratsioonile.

¹² ÜRO Peaassamblee resolutsioon „Kestliku arengu tegevuskava aastani 2030. Muudame oma maailma“ (A/RES/70/1, 21. oktoober 2015).

¹³ Komisjoni talituste töödokument „Executive Summary of the Evaluation of the EU Drugs Strategy 2021-2025 and EU Drugs Action Plan 2021-2025“ (SWD(2025) 188 final); komisjoni talituste töödokument „Evaluation of the EU Drugs Strategy 2021-2025 and EU Drugs Action Plan 2021-2025“ (SWD(2025) 187 final).

¹⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_23_1936

¹⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa sisejulgeoleku strateegia ProtectEU“ (COM(2025) 148 final).

¹⁶ Ühisteatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi kriisivalmiduse strateegia kohta“ (JOIN(2025) 130 final).

¹⁷ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa tervisealiit: üheskoos inimeste tervise heaks“ (COM(2024) 206 final).

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. novembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2371, milles käsitletakse tõsiseid piiriüleseid terviseohtusid ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1082/2013/EL (EMPs kohaldatav tekst) (ELT L 314, 6.12.2022, lk 26–63).

¹⁹ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb uimastite lähteainete seiret ja kontrolli ning millega tunnistatakse kehtetuks määrused (EÜ) nr 273/2004 ja (EÜ) nr 111/2005 (COM(2025) 747 final).

prioriteetidele, kirjeldatakse tegevuskavas kiireloomulisi konkreetseid meetmeid, mis tuleb aastatel 2026–2030 ELi tasandil võtta. See tegevuskava hõlmab 19 operatiivmeedet, mille eesmärk on eelkõige täita strateegiline kohustus suurendada ELi julgeolekut, aga ka parandada valmisolekut, tegeleda noorte värbamisest tuleneva kahjuga ja luua tugevad partnerlussuhted ebaseadusliku uimastikaubanduse vastu võitlemiseks.

I. VALMISOLEKU JA REAGEERIMISE PARANDAMINE

Ebaseaduslike uimastite pakkumise ja nõudluse dünaamika areneb mõjukate ülemaailmsete kuritegelike võrgustike eestvedamisel ning geopoliitiliste ja tehnoloogiliste suundumuste toel kiiresti²⁰. Uued psühhoaktiivsed ained, mis võivad olla mürgisemad ja rohkem sõltuvust tekitavad, levivad kiiresti, suurendades mürgistuste ohtu ja uimastitega seotud surmajuhtumite riski. Äärmiselt oluline on parandada Euroopa valmisolekut uimastitega seotud tervise-, sotsiaal- ja julgeolekuküsimustes.

Strateegiline prioriteet nr 1: parandada ELi valmisolekut tegeleda uimastitega seotud ohtudega

Euroopa Liit peab tõhustama ELi uimastiolukorra seiret, ajakohastades oma andmete kogumise, analüüsi ja levitamise süsteeme ja võrgustikke, et paremini ennetada uusi uimastiprobleeme ja neile reageerida, sealhulgas valmisolekumeetmete ja muude tõendipõhiste meetmete abil.

1.1. Ohuteadlikkuse suurendamine ja ELi tulevikku suunatud lähenemisviis

ELi olukorradeadlikkuse suurendamine tähendab, et tuleb parandada ELi suutlikkust kiiresti analüüsida tekkivaid suundumusi ja jagada andmeid nende kohta. EUDA pakub olulisi vahendeid, nagu Euroopa kohtuekspertiisi- ja toksikoloogialaborite võrgustik, mis tuleb ELi valmisoleku parandamiseks tõhusalt kasutusele võtta.

ELi asutused, eelkõige EUDA ja Europol, peaksid tihedas koostöös liikmesriikidega **parandama ELi tasandil tehtava uimastiolukorra seire ajakohasust**. EUDA aitab liikmesriikidel parandada ühtset andmete kogumist, kasutades selliseid allikaid nagu Euroopa Liidu statistikaameti (Eurostat) georuumiliste andmete analüüsi vahendid ning Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskuse (ECDC) andmed. Tuginedes nende olemasolevatele haiglate erakorralise meditsiini osakondade, süstlajääkide või olmejäätmete andmete analüüsidele, kasutab ta uuenduslikke meetodeid, et tuvastada varajasi märke, mis viitavad muutustele uimastiolukorras.

Võttes arvesse uute ainete kiiret ja pidevat esilekerkimist, on **teabe kiire jagamine kogu ELis** väga oluline. Selleks ajakohastab EUDA Euroopa Liidu varajase hoiatamise süsteemi, et uued psühhoaktiivsed ained kiiresti tuvastada, jälgida nende koostist ja tugevust, hinnata nende kahjulikkust ning esitada seda teavet süstemaatiliselt liikmesriikidele. Euroopa kohtuekspertiisi- ja toksikoloogialaborite võrgustik toetab seda teabevahetust ja pakub ELi eriteadmisi. Lisaks peavad liikmesriikide ametiasutused või komisjon teatavate tõsiste piiriüleste terviseohtude korral

---

²⁰ Europol (2025), „European Union Serious and Organised Crime Threat Assessment – The changing DNA of serious and organised crime“ (Euroopa Liidu hinnang raske ja organiseeritud kuritegevuse põhjustatud ohtudele – raske ja organiseeritud kuritegevuse muutuv DNA).

edastama varajase hoiatamise ja reageerimise süsteemi²¹ kaudu hoiatuse, et tagada tõhusam reageerimine.

Samuti peaksid EL ja liikmesriigid parandama oma **prognoosimisvõimekust**, kasutades ära uusi ja olemasolevaid andmesüsteeme. See aitab prognoosida keskmise tähtajaga ja pikaajalisi muutusi uimastisuundumustes, nagu digiteerimise mõju, noori ähvardavaid ohtusid ja sünteetiliste uimastite levikut. EUDA tõhustab oma tulevikusuundade analüüsi ja prognoosimistegevust, et selgitada välja puudujäägid uimastiturgudel, sealhulgas digiteerimise mõju, uute sünteetiliste uimastite võimalik mõju ja poliitiliste muutustega kaasnevad väljakutsed.

1.2. ELi reageerimisvõime tugevdamine

EL peab olema paremini valmis reageerima uutele uimastitega seotud ohtudele. Selleks **töötab** EUDA koostöös liikmesriikide ekspertidega **välja uimastitega seotud uute tervise- ja julgeolekuohtude hinnangud**. Hinnangud hõlmavad selgeid reageerimisvariante, et aidata leevendada ohte nii riiklikul kui ka ELi tasandil²². ELi valmisolek peab hõlmama uute tugevatoimeliste sünteetiliste uimastite levikut. Seetõttu algatab EUDA Euroopas väga tugevatoimelisi sünteetilisi opioide käsitleva ohuhinnangu.

Peale selle peaksid liikmesriigid liidu tervisekriiside ennetamise, nendeks valmisoleku ja neile reageerimise kava²³ raames täiendama ELi jõupingutusi ning töötama välja **riiklikud valmisoleku- ja reageerimismeetmed**. Liikmesriigid peaksid tagama, et nende süsteemid suudavad ohte ennetada, ära hoida ja leevendada, sealhulgas rakendades kiiresti meditsiinilisi vastumeetmeid ja kahjude vähendamise vahendeid.

EUDA edastab **Euroopa uimastihoiatussüsteemi**²⁴ kaudu ka sihipäraseid kiireloomulisi tervise- ja julgeolekuhoiatusi uimastitega seotud tõsiste ohtude, näiteks väga tugevatoimeliste sünteetiliste uimastite kohta. See hoiatussüsteem aitab ohtudest tõhusalt ja õigeaegselt teavitada, luues ühenduse riiklike hoiatussüsteemidega ning jõudes otse tervishoiu- ja õiguskaitsetöötajateni.

1.3. Teadusuuringute koondamine

ELi ja liikmesriikide tasandil tuleks jõupingutustes keskenduda teadmiste parandamisele teadusuuringute lünkadest uimastite tarvitamise, raviviiside, mitme uimasti tarvitamise, vaimse tervise häirete ja ebaseadusliku uimastikaubanduse ühiskondliku mõju valdkonnas. EL soovib teadusuuringuid käsitlevate dialoogide²⁵ kaudu hõlbustada **teadmiste jagamist ja panna paika teadusuuringute prioriteedid**. EUDA loob teadmistes esinevate oluliste lünkade täitmiseks

---

²¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. novembri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2371, milles käsitletakse tõsiseid piiriüleseid terviseohte ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1082/2013/EL (ELT L 314, 6.12.2022, lk 26).

²² Kooskõlas määruse (EL) 2022/2371 (tõsiste piiriüleste terviseohtude kohta) artikli 8 kohase ennetamise, valmisoleku ja reageerimise kavandamise hindamisega.

²³ Komisjoni talituste töödokument „Introducing the Union prevention, preparedness and response plan for health crisis“ (SWD(2025) 393 final).

²⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. juuni 2023. aasta määrus (EL) 2023/1322, mis käsitleb Euroopa Liidu Uimastiametit (EUDA) ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1920/2006 (ELT L 166, 30.6.2023, lk 6), artikkel 13.

²⁵ Uimastitega seotud teadusuuringute tulemuste iga-aastane vahetus horisontaalse narkootikumide töörühma raames, et tugevdada poliitika ja teadusuuringute vahelisi sidemeid ning ELi tasandi koostööd, mis seati sisse pärast nõukogu 2009. aasta detsembri järeldusi ELi teadusuuringute suutlikkuse tugevdamise kohta ebaseaduslike uimastite valdkonnas, 17177/09.

uimastitega seotud teadusuuringute andmebaasi ning poliitikakujundajaid, teadlasi, kodanikuühiskonda ja valdkonna eksperte koondava teadmuskogukonna. Selleks et edendada julgeolekutööstuses innovatsiooni, mis toob otsest kasu õiguskaitseasutustele, kaardistab Euroopa Komisjon õiguskaitseasutuste kiireloomulised tehnoloogilised ja operatiivsed vajadused seoses võitlusega organiseeritud kuritegevuse, sealhulgas ebaseadusliku uimastikaubanduse vastu.

Uimastitest, näiteks uutest psühhoaktiivsetest ainetest ja uutest tarvitamisviisidest, sealhulgas veipimisest tulenevate uute tervise- ja julgeolekuohtudega tegelemisel on innovatsioon endiselt keskse tähtsusega. Uute tehnoloogialahenduste ja tehisintellekti ärakasutamiseks peaksid EL ja liikmesriigid tagama innovatsiooni piisava rahastamise, täiustades tehisintellekti kasutavaid tuvastamistehnoloogia vahendeid, et kiiresti tuvastada uimastite lähteained ELi piiridel ja aidata õiguskaitseasutustel likvideerida uimastitootmist. Komisjon koordineerib Europoli ja EUDA toetusel uuenduslike tavade levitamist uimastisektori osalistele. Luurepildi parandamiseks on vaja edendada uuenduslikke vahendeid **maapiirkondades asuvate tootmisalade, ebaseadusliku uimastikaubanduse koridoride ja keskkonnaohtlike alade kaardistamiseks**. Tuleks korraldada koolitust, et parandada õiguskaitsetöötajate tehnilisi oskusi, ning täiendada seda jätkuvate teadusuuringutega, et täiustada luurepilti, tagades uimastitega seotud probleemide põhjaliku mõistmise ja neile tõhusa reageerimise.

Komisjon soodustab ELi teadusuuringute ja innovatsiooni rahastamisprogrammide kaudu teadusuuringuid, mis aitavad mõista uimastitarvitamisest tingitud häireid ja käitumismustreid, edendades samal ajal uuenduslikke ravimeetodeid stimulantide tarvitamise puhul ning opioidide ja psühhoaktiivsete ainete ohutut kasutamist meditsiinilistel eesmärkidel. Tervishoiu- ja sotsiaalsüsteemide optimeerimiseks on hädavajalik edendada digitaalseid vahendeid ja tervishoiurakendusi.

Sellega seoses hõlbustab Euroopa terviseandmeruum (EHDS) turvalist juurdepääsu elektroonilistele terviseandmetele liikmesriikides, mis toetab teadusuuringuid, innovatsiooni ja avaliku poliitika kujundamist uimastitega seotud tervisesuundumuste, ravitulemuste ja uute psühhoaktiivsete ainete mõju vallas²⁶.

Peamised prioriteedid

Komisjon ja liikmesriigid peaksid asjaomaste ELi asutuste toetusel

- **soodustama teadmiste jagamist ja teadusuuringute prioriteetide väljaselgitamist teadusuuringuid käsitlevate dialoogide kaudu;**
- **koordineerima tegevusabi ning uuenduslike tavade ja lahenduste levitamist asjaomastele uimastisektori osalistele.**

Kooskõlas oma laiendatud volitustega teeb EUDA järgmist:

- **täiustab ELi varajase hoiatamise süsteemi, et kiiresti ja süstemaatiliselt tuvastada uusi psühhoaktiivseid aineid ning levitada seda teavet liikmesriikidele;**

²⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. veebruari 2025. aasta määrus (EL) 2025/327, mis käsitleb Euroopa terviseandmeruumi ning millega muudetakse direktiivi 2011/24/EL ja määrust (EL) 2024/2847 (ELT L, 2025/327, 5.3.2025).

- rakendab Euroopa uimastihoiatussüsteemi, et anda välja sihipäraseid kiireloomulisi tervise- ja julgeolekuhoiatusi uimastitega seotud tõsiste ohtude kohta;
- koostab uute uimastitega seotud tervise- ja julgeolekuohtude hinnangud ning viib Euroopas läbi konkreetse ohuhinnangu väga tugevatoimeliste sünteetiliste opioidide kohta;
- parandab uimastiolukorra õigeaegset seiret, suurendades ELi tasandil andmete kogumist, eelkõige tuginedes Reitoxi koordineeritud keskkondade²⁷ kiirele aruandlusele.

Liikmesriike kutsutakse üles

- töötama välja riiklikud valmisoleku- ja reageerimismeetmed, mis hõlmavad uimastitega seotud uute ja tekkivate ohtude ennetamise ja vähendamise meetmeid.

II. RAHVATERVISE KAITSE

Mitmesuguste tugevatoimeliste ebaseaduslike uimastite kasvav kättesaadavus ja tarvitamine avaldab rahvatervisele suurt mõju. **Seetõttu on ELi ebaseaduslike uimastite tarvitamise vastase võitluse prioriteediks endiselt nõudluse vähendamine.** Koos kahjude vähendamise meetmetega peaks terviklik meetmete kogum aitama saavutada kolm peamist eesmärki: vähendada uimastite tarvitamist, pakkuda kõigile kättesaadavat ravi ning toetada uimastitarvitamisest tingitud häiretega inimeste taastumist ja ühiskonda taasintegreerumist.

Strateegiline prioriteet nr 2: rakendada tõenduspõhist ennetust ja ohuteadlikkust

EL peaks aktiivselt tegelema uimastite tarvitamise ennetamise ja vähendamise, rakendades ja laiendades liikmesriikides tõhusaid ennetus- ja teadlikkuse suurendamise meetmeid ning edendades samal ajal tõenduspõhiseid ja tõhusaid tervisemeetmeid.

2.1. Tõhusa ennetustegevuse tugevdamine

Tõenduspõhine ennetustöö peaks olema ELi lähenemisviisis rahvatervisele keskse tähtsusega, et vähendada uimastisõltuvuse ja uimastitega seotud kahjude ohtu. Seetõttu peaksid liikmesriigid **tõhustama üldist ennetustegevust.** Varajase ennetuse programmidega tuleks suurendada vastupidavust, parandada terviseteadlikkust ning toetada eluks vajalikke oskusi ja tervislikku eluviisi. Tuleks rakendada **keskkonnaalaseid ennetusmeetmeid**, et vähendada üksikisikute kokkupuudet uimastite tarvitamise ja uimastisõltuvusega²⁸. Kodanike vastupanuvõime oluliseks tugevdamiseks tuleb uimastite tarvitamise ennetusmeetmed lõimida meetmetega, mis käsitlevad

²⁷ Uimastite ja uimastisõltuvuse Euroopa teabevõrgustik (Reitox).

²⁸ Keskkonnameetmed on regulatiivsed, majanduslikud ja füüsilised meetmed, mille eesmärk on muuta kultuurilist, sotsiaalset, füüsilist ja majanduslikku keskkonda, milles inimesed teevad otsuseid (uimastite tarvitamise kohta), ning toetada tervislikumaid valikuid.

teisi olulisi tervisetegureid, nagu tubakatarbimine ja alkoholi liigtarvitamine, ning terviklike tervise edendamise algatustega.

Komisjon tõhustab ennetavate terviseteenuste alast tööd südame-veresoonkonna haiguste ja vaimse tervise alaste algatuste kaudu ELi mittenakkuslike haiguste algatuse „Koos oleme tervemad“²⁹ raames. See lähenemisviis aitab vähendada uimastite tarvitamist ja tugevdada vaimset vastupidavust uimastitarvitamisest tingitud häiretele. Komisjon toetab liikmesriike vaimset tervist käsitleva tervikliku lähenemisviisiga, mis on esitatud spetsiaalses teatises,³⁰ milles keskendutakse haavatavatele rühmadele ja tervisealasele ebavõrdsusele. Peamised algatused hõlmavad liikmesriikide suutlikkuse suurendamist koostöös Maailma Terviseorganisatsiooniga (WHO)³¹ ning vaimse tervise alase koolitus- ja vahetusprogrammi EU-PROMENS³² loomist, mille eesmärk on toetada haavatavaid rühmi.

Samal ajal tuleb parandada kodanike arusaama uimastite tarvitamise, tootmise ja ebaseadusliku uimastikaubandusega seotud tervise- ja julgeolekuriskidest. Tõsiseks probleemiks on stimulantide, nagu kokaiini tarvitamise kasv, mis mitte ainult ei kujuta endast olulist ohtu rahvatervisele, tekitades muu hulgas pikaajalisi terviseriske,³³ vaid tekitab ka kokaiinituruga seotud vägivallast ja kuritegevusest tulenevaid julgeolekuprobleeme³⁴. Seetõttu peaks EL edendama tõenduspõhist teavitustegevust. Nende probleemide tõhusamaks lahendamiseks aitab EUDA liikmesriikidel **välja töötada tõhusaid teadlikkuse suurendamise meetmeid**, mis on suunatud prioriteetsetele valdkondadele, sealhulgas kokaiini tarvitamisele ja tugevatoimelistele uutele sünteetilistele uimastitele.

Lisaks peaksid liikmesriigid keskenduma selliste **sihtotstarbeliste ennetusmeetmete** väljatöötamisele ja edendamisele, mis on spetsiaalselt mõeldud rühmadele, kes on eriti haavatavad ebaseaduslike uimastite tarvitamise suhtes. Nende hulka kuuluvad noored, kes on uimastite tarvitamise ohus või juba uimasteid proovinud, ning inimesed, kellel on ägedad ja kroonilised vaimse tervise häired. Sihtotstarbelised ennetustegevused peaksid olema teaduspõhised ja kohandatud konkreetsele sotsiaal-majanduslikule ja kultuurikeskkonnale ning neid tuleks rakendada mitmesugustes keskkondades, nagu koolid, spordiklubid, ööelu, internet ja sotsiaalmeedia platvormid, aga ka vanglad.

2.2. Tõendite levitamise tõhusa ennetustegevuse kohta

EL peaks edendama **tõenduspõhiste teadlikkuse suurendamise ja ennetusprogrammide** rakendamist, jälgima uusi meetmeid, hindama nende tõhusust ja levitama parimaid tavasid.

Liikmesriikides tuleks tõhustada olemasolevate ennetustegevuse **kvaliteedistandardite** rakendamist. Tõhusa ennetustöö tegemiseks pakuvad praktilisi juhiseid nõudluse vähendamise kvaliteedi miinimumnõuded, Euroopa uimastiennetuse kvaliteedistandardid, ÜRO narkootikumide ja kuritegevuse büroo (UNODC) ning Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) rahvusvahelised uimastite tarvitamise ennetamise standardid ning Euroopa ennetusõppekava. Tuleks tugevdada riiklikke jõupingutusi ennetus-, ravi- ja hooldustegevuse kvaliteedi

²⁹ [ELi mittenakkuslike haiguste algatus „Koos oleme tervemad“](#).

³⁰ [Vaimne tervis – Rahvatervis – Euroopa Komisjon](#).

³¹ [who.int/europe/activities/partnering-with-the-european-union-\(eu\)-to-tackle-mental-health-challenges](#).

³² [EU-PROMENS Project Page – EU-PROMENS](#).

³³ EUDA (2025), „Euroopa uimastiprobleemide aruanne 2025: suundumused ja arengud“.

³⁴ EUDA ja Europol (2024), „ELi uimastiturgude analüüs: peamised järeldused poliitika ja praktika jaoks“.

parandamiseks, töötades praktikute, tervishoiutöötajate, sotsiaaltöötajate, õiguskaitseasutuste ja otsustajate jaoks välja koolitusmoodulid.

Strateegiline prioriteet nr 3: parandada ravi, taastumist ja taasintegreerimist

Liikmesriigid peaksid tagama, et uimastitarvitajatel oleks juurdepääs tervise- ja sotsiaalhoolekandeteenustele, pakkudes taskukohast ravi, mis on kooskõlas taasintegreerimise ja sotsiaalse kaasamise meetmetega.

3.1. Vabatahtlikele, integreeritud ja kohandatud ravivõimalustele juurdepääsu lihtsustamine

Kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste sambah³⁵ sätestatud õigusega tervishoiule peaks uimastitarvitajatel olema lihtne ja õigeaegne **juurdepääs taskukohasele, kvaliteetsele ja kohandatud ravile**. Kuna ringluses on mitmesugused ebaseaduslikud uimastid, mõjutab ravi ebapiisav kättesaadavus ja kasutamine negatiivselt tervist.

Seetõttu peaksid riiklikud ja piirkondlikud tervishoiusüsteemid püüdma parandada oma suutlikkust pakkuda uimastitarvitamisest tingitud häirete raviks tõhusaid inimkeskseid ravi- ja taastumisteenusid kogu Euroopas, sealhulgas vähemarenenud piirkondades, maapiirkondades ja äärealadel ning ELi äärepoolseimates piirkondades.

Tunnistades, et inimeste vajadused on erinevad, julgustatakse liikmesriike pakkuma tervikliku tervishoiu raames **laia valikut tõenduspõhiseid ravivõimalusi**. See hõlmab integreeritud teenuseid isikutele, kes tarvitavad mitut uimastit, ning isikutele, kellel on samal ajal nii uimastiprobleemid kui ka vaimse tervise probleemid³⁶. Stimulantide, nagu kokaiini tarvitamise probleemi lahendamiseks on vaja täiendavaid ravivõimalusi. Integreeritud uimastiravi teenustes peaksid olema ühendatud tervise- ja sotsiaalteenused ning vajaduse korral ka õiguskaitseteenused, et kajastada tervise, sotsiaalse heaolu ja ohutuse omavahelist seotust.

Lisaks peaksid liikmesriigid suurendama uimastitega seotud ennetustööd, ravi ja hooldust vanglates, et tegeleda uimastite tarvitamise suurema levikuga vanglates võrreldes üldise elanikkonnaga. Ravi, rehabilitatsioon ja taastumine peavad jätkuma nii vangistuse ajal kui ka pärast vabanemist.

Juurdepääs ravile Euroopas peaks olema **vabatahtlik** ja kvaliteetne. Liikmesriigid peaksid **parandama ravi kvaliteeti**, et see vastaks uusimatele teaduslikele tõenditele ja muutuvatele ühiskondlikele vajadustele. Seetõttu soovitatakse liikmesriikidel ajakohastada ja rakendada nõukogu poolt 2015. aastal vastu võetud narkootikumide nõudluse vähendamise kvaliteedi miinimumnõudeid³⁷ ning teha koostööd kodanikuühiskonna organisatsioonide ja erialaringkondadega. EUDA toetab neid jõupingutusi, hinnates riikliku, piirkondliku ja kohaliku

³⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Ülemkogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa sotsiaalõiguste samba loomine“ (COM(2017) 250 final).

³⁶ Nõukogu 2023. aasta detsembri järeldused uimastitarvitamisest tingitud häirete ja kaasuvate vaimse tervise häirete all kannatavate inimeste kohta, 16112/23.

³⁷ Nõukogu 2018. aasta septembri järeldused ELi narkootikumidealase tegevuskava (2013–2016) rakendamise kohta seoses narkootikumide nõudluse vähendamise kvaliteedi miinimumnõuetega Euroopa Liidus, 11985/15.

tasandi meetmete kvaliteeti (liidu kvaliteedikava) ning töötades välja **kogu ELi hõlmavad terviklikud kvaliteedistandardite suunised**.

3.2. Taasintegreerimise ja sotsiaalse kaasatuse edendamine

Edendades kogu ühiskonda hõlmavat lähenemisviisi, tuleks uimastiravi teenuseid täiendada tegevustega, mis toetavad taastumist ja ühiskonda taasintegreerumist. Selleks et keegi ei jääks kõrvale, on oluline soodustada aktiivset koostööd tervise-, sotsiaal-, tööhõive-, noorsoo- ja kahjude vähendamise teenuste vahel.

Uimastite tarvitamine võib olla nii sotsiaalse tõrjutuse tagajärg kui ka selle põhjus. Liikmesriigid peavad parandama uimastitarvitamisest tingitud häiretega **inimeste taasintegreerimist** ühiskonda ja tööturule. See aitab vähendada uimastite tarvitamist ja ravijärgse tagasilanguse riski. Nende jõupingutuste toetamiseks edendab komisjon haavatavas olukorras olevate inimeste, sealhulgas uimastitarvitajate sotsiaal-majanduslikku integratsiooni, kasutades praeguseid ja tulevase ELi rahastamisvahendeid, nagu Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) ja Euroopa Regionaalarengu Fond (ERDF), või kavandatavaid riiklikke ja piirkondlikke partnerluskavasid, mis ulatuvad 2028. aastast kaugemale.

Uimastitarvitajaid, eriti neid, keda ohustab vaesus, sotsiaalne tõrjutus või kodutus, võivad tegelikult aidata ka sotsiaalmeetmed. Liikmesriike kutsutakse üles **rakendama uimastitarvitajatele suunatud sotsiaalse toetuse meetmeid**, sealhulgas kogukonna ja sarnase taustaga isikute juhitud projektide kaudu, mis on seotud taastumise, eluaseme, vaimse tervise abi ja töövõimalustega. Komisjon tugevdab meetmeid, sealhulgas eelseisva ELi vaesusevastase strateegia raames, et tegeleda tõrjutuse mitmemõõtmeliste ja struktuursete põhjustega ning parandada juurdepääsu sotsiaal- ja tugiteenustele. Lisaks selgitab komisjon **kodutuse vastu võitlemise Euroopa platvormi** raames välja haavatavate rühmade, sealhulgas uimastitarvitajate vajadused ning võitleb kõigi poliitikameetmete abil kodutusega.

Äärmiselt oluline on julgeoleku- ja sotsiaalpoliitika integreerimine. Eelvangistuse³⁸ ja sunnimeetmete³⁹ alternatiivid võivad aidata kaasa uimastitega seotud kuritegude toimepanijate sotsiaal-majanduslikule taasintegreerimisele, aidata vähendada retsidiivsusust ning vähendada häbimärgistamist ja kohtukulusid, parandades samal ajal julgeolekut. Liikmesriigid peaksid **selliseid alternatiive tugevdama ja suurendama nende kättesaadavust**, et kriminaal-, sotsiaal- ja tervishoiusüsteeme paremini ühendada, eelkõige noorte puhul.

Teaduslike tõendite ja parimate tavade levitamiseks spetsialistide laiemale ringile käivitab EUDA uue õppeplatvormi PLATO 2.0, mille raames pakutakse laiendatud ja kohandatud e-õppe võimalusi sotsiaalse taasintegreerimise valdkonnas.

---

³⁸ Komisjoni 8. detsembri 2022. aasta soovitus (EL) 2023/681 eelvangistust kandvate kahtlustatavate ja süüdistatavate menetlusõiguste ning materiaalsete kinnipidamistingimuste kohta (ELT L 86, 24.3.2023, lk 44).

³⁹ Sunnimeetmete alternatiivid on meetmed, millel on teatav rehabiliteeriv element või mis hõlmavad otsust mitte sekkuda (nt jätta süüdistus esitamata), ja meetmed, mida kasutatakse vangla- või muu karistuse asemel (nt tingimisi karistus koos uimastiraviga).

Peamised prioriteedid

Komisjon teeb järgmist:

- suurendab ennetava tervishoiu alaseid jõupingutusi, rakendades ELi mittenakkuslike haiguste algatust „Koos oleme tervemad“;
- jätkab oma juhtprojekte, mis on seotud teatisega tervikliku lähenemisviisi kohta vaimse tervise valdkonnas.

EUDA teeb järgmist:

- toetab liikmesriike uimastite tarvitamise ja ebaseadusliku uimastikaubanduse mõju käsitlevate tõhusate teadlikkuse suurendamise meetmete kavandamisel;
- töötab välja ja edendab ELi tasandil terviklikke suuniseid kvaliteedi miinimumnõuete kohta ning nõustab liikmesriike tõhusa ennetamise ja ravi rakendamisel.

Liikmesriike kutsutakse üles

- tõhustama üldist ja keskkonnatervise alast ennetustööd ning töötama välja ja rakendama tõenduspõhiseid ennetusmeetmeid, mis on spetsiaalselt suunatud haavatavas olukorras olevatele rühmadele ja noortele;
- tugevdama tõenduspõhiste ravivõimaluste kättesaadavust, mis on integreeritud järjepidevasse ravisse ja suunatud stimuleerivate ainete suurenenud kasutamisele;
- edendama uimastitarvitajate integratsiooni sotsiaalsete tugimeetmete abil ning tugevdama ja laiendama uimastitega seotud kuritegude eest määratavate eelvangistuse ja sunnimeetmete alternatiivide kättesaadavust.

III. JULGEOLEKU PARANDAMINE JA ÜHISKONNA KAITSE

Ebaseadusliku uimastikaubandusega tegelevad võrgustikud tegutsevad ülemaailmselt, nendega kaasneb vägivald ja korruptsioon ning nad imuvad seaduslikku majandusse ja kahjustavad ühiskonda. Uimastikaubanduse võrgustikud toovad ELi enneolematul hulgal kokaiini ja muid ebaseaduslikke uimasteid. Uimastitega seotud kuritegevuse ennetamine ja tõkestamine on äärmiselt oluline, et lõhkuda kuritegelikud võrgustikud, katkestada uimastikaubanduse marsruudid ja likvideerida uimastite tootmisrajatised.

Strateegia pakub uimastiolukorraga tegelemiseks terviklikku raamistikku, keskendudes ebaseadusliku uimastikaubandusega seotud põhiküsimustele. Seda täiendab spetsiaalne tegevuskava, milles määratakse kindlaks konkreetset prioriteetsed meetmed, mida tuleb edasi arendada või mis vajavad suuremaid jõupingutusi. Tegevuskava eesmärk on parandada julgeolekut, et reageerida praegusele uimastiolukorrale, ning seda võib uimastiolukorra muutumisest sõltuvalt täiendada lisameetmetega.

Strateegiline prioriteet nr 4: tõhustada õiguskaitse- ja õiguslast koostööd

EL suurendab oma jõupingutusi, et lõhkuda väga ohtlikud kuritegelikud võrgustikud, mis aitavad levitada ebaseaduslikke uimasteid ELi territooriumil. See hõlmab rangemate eeskirjade kehtestamist organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemiseks, õiguskaitse- ja kohtuasutuste uurimisvõimekuse ja süüdistuse esitamise võimekuse tugevdamist, kuritegelikust tegevusest saadud tulu tagasinõudmist ning kuritegeliku tegevuse tõkestamist vanglasüsteemis.

4.1. Tõhus õigusraamistik ebaseadusliku uimastikaubanduse vastu

Komisjon esitab 2026. aastal **organiseeritud kuritegevuse vastased läbivaadatud eeskirjad**, mis suurendavad võimalusi ebaseadusliku uimastikaubanduse taga olevate organiseeritud kuritegevuse võrgustike likvideerimiseks. Lisaks hindab komisjon ebaseaduslikku uimastikaubandust käsitleva raamotsuse⁴⁰ eesmärgipärasust, pöörates erilist tähelepanu selle panusele tõhusasse piiriülesesse koostöösse. Samuti hindab komisjon vajadust tugevdada Euroopa uurimismäärust, et parandada piiriülest tõendite kogumist kriminaalasjades.

4.2. Õiguskaitse- ja kohtuasutuste võimekuse suurendamine

Organiseeritud kuritegevuse ja uimastikaubanduse operatsioonide uurimine on praegusel kuritegevusmaastikul keeruline. Nende võrgustike tõhus likvideerimine nõuab õiguskaitse- ja kohtuasutuste kooskõlastatud jõupingutusi, mida toetab kindel piiriülene koostöö ja teabevahetus. Kuna kuritegelikud võrgustikud muutuvad üha keerukamaks, peavad õiguskaitse- ja kohtuasutused kohanema, kasutades uusi tehnoloogialahendusi ja tehisintellekti. Liikmesriigid peaksid seadma prioriteediks suurendada nende asutuste võimekust tõhusalt avastada ja uurida ebaseaduslikku uimastikaubandust ning selle eest süüdistust esitada, kasutades selleks täiustatud õiguslikke ja operatiivseid vahendeid.

Piiriülest operatiivkoostööd tõhustab **tugevdatud kuritegevusega seotud ohte käsitlev valdkondadevaheline Euroopa platvorm (EMPACT)**. EMPACTi uueks tsükliks on määratud peamised prioriteedid ebaseadusliku uimastikaubanduse vastu võitlemisel ning kõige ohtlikumate kuritegelike võrgustike tuvastamisel ja nende tegevuse tõkestamisel⁴¹.

ELi asutused ja organid toetavad liikmesriikide asutusi ebaseadusliku uimastikaubanduse vastases võitluses. Europoli tegevus ebaseadusliku uimastikaubanduse valdkonnas loob raamistiku operatiivkoostööks. Nagu Euroopa sisejulgeoleku strateegias ProtectEU teatati, tugevdatakse Europoli volitusi, et pakkuda liikmesriikidele tugevamat toetust ebaseadusliku uimastikaubanduse vastases võitluses. Eurojust toetab liikmesriikide kohtuasutusi uimastikaubandusega tegelevate võrgustike tõhusal vastutusele võtmisel. Ebaseadusliku uimastikaubanduse vastast võitlust aitab edendada ka Eurojusti volituste tugevdamine, kuna sellega suurendatakse Eurojusti suutlikkust toetada uimastitega seotud kuritegude uurimist ja nende eest süüdistuse esitamist. Uus ELi Tolliamet ja ELi tolliandmekeskus annavad tollile paremad võimalused riskianalüüsi tegemiseks ELi tasandil ning parandavad veelgi koostööd tolli ja teiste õiguskaitseasutuste vahel.

EUDA uuendatud volitused suurendavad tema suutlikkust jälgida uimastituru arengut ja pakkuda tõenduspõhiseid meetmeid selle vastu võitlemiseks. Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Amet (CEPOL) suurendab liikmesriikidele suutlikkuse suurendamise ja koolituse kaudu pakutatavat

⁴⁰ Nõukogu 25. oktoobri 2004. aasta raamotsus 2004/757/JSK, millega kehtestatakse miinimumeeskirjad ebaseadusliku uimastiiri kuriteokoosseisu ja karistuste kohta (ELT L 335, 11.11.2004, lk 8).

⁴¹ Nõukogu 2025. aasta juuni järeldused, mis käsitlevad EMPACTi tõhustamist ja ELi kuritegevusvastase võitluse prioriteete EMPACTi järgmiseks, 2026.–2029. aasta tsükliks, 9397/25.

toetust. Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti (Frontex) kavandatava tugevdamisega saab Frontex kõrgtehnoloogilise seiretehnoloogia ja olukorrateadlikkuse vahendid. See suurendab Frontexi suutlikkust avastada välispiiridel piiriülest kuritegevust, sealhulgas ebaseaduslikku uimastikaubandust, seda ennetada ja sellega võidelda. Tuleks luua täiendav sünergia liidu turvalise ühenduse programmi ja kosmoseprogrammiga, et tugevdada Frontexi võimekust turvalise side, vastupidava positsioneerimise, navigatsiooni ja ajastamise ning Maa seire valdkonnas.

4.3. Raha liikumistekonna jälgimine, et võidelda kuritegelike organisatsioonidega

Raha liikumistekonna jälgimine on organiseeritud kuritegevuse ja uimastikaubandusega tegelevate võrgustike vastases võitluses otsustava tähtsusega. 2024. aastal tugevdas EL rahapesuvastase võitluse⁴² ning kriminaaltulu tuvastamise ja konfiskeerimise õigusraamistikku, rõhutades finantsuurimiste tähtsust kuritegelike organisatsioonide tegevuse tõkestamisel. Liikmesriigid peaksid viivitamatult lisama **kriminaaltulu tuvastamise ja konfiskeerimise** tugevdatud normid⁴³ oma riigisisesse õigusesse ning kasutama neid täiel määral ära.

Kohalike kogukondade ja seaduslike ettevõtete kaitsmiseks peaksid EL ja liikmesriigid tõhustama jõupingutusi, et avastada ja ennetada kuritegevuse **sisseimbustumist seaduslikesse ettevõtetesse**, järgides haldusalast lähenemisviisi⁴⁴. Kuritegelikul teel saadud varade jälitamiseks ja arestimiseks peab EL uurima rahapesu avastamise ja organiseeritud kuritegevusega teenitava tulu jälgimise uuenduslikke meetodeid. Nagu on rõhutatud Euroopa sisejulgeoleku strateegias ProtectEU, uurib komisjon võimalust võtta kasutusele kogu ELi hõlmav süsteem terrorismi rahastamise jälgimiseks. Organiseeritud kuritegevuse ohule reageerimiseks laiendatakse hindamist ka organiseeritud kuritegevusega teenitavale tulule.

Lisaks suunatakse jõupingutused täiustatud analüüsi ja tehisintellekti tehnoloogia kasutamise tõhustamisele, et jälgida krüptovara tehinguid, keskendudes kuritegelike organisatsioonide finantstehingutele, eelkõige stsenaariumide „kuritegevus kui teenus“ puhul.

Korruptsioon toetab ebaseadusliku uimastikaubanduse kõiki etappe, õõnestades seaduslikku majandust, ja see käib sageli käsikäes hirmutamise ja organiseeritud kuritegevuse ja ebaseadusliku uimastikaubanduse likvideerimiseks on korruptsiooni vastu võitlemine endiselt üks peamisi prioriteete. Tulevase ELi korruptsioonivastase strateegia kaudu tugevdab komisjon meetmeid, et võidelda organiseeritud kuritegevusest tuleneva korruptsiooniohu ja korruptsiooni kasutamise vastu. Lisaks teeb komisjon koostööd kaasseadusandjatega, et kiirendada korruptsioonivastase võitluse direktiivi vastuvõtmist⁴⁵.

4.4. Ebaseadusliku uimastikaubandusega võitlemine kinnipidamisasutustes

---

⁴² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 31. mai 2024. aasta määrus (EL) 2024/1624, mis käsitleb finantsüsteemi rahapesu ja terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist (ELT L, 2024/1624, 19.6.2024).

⁴³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. aprilli 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1260, mis käsitleb kriminaaltulu tuvastamist ja konfiskeerimist (ELT L, 2024/1260, 2.5.2024).

⁴⁴ Nõukogu 2016. aasta juuni järeldused seoses haldusalase lähenemisviisiga raske ja organiseeritud kuritegevuse ennetamiseks ning sellega võitlemiseks, 9935/2016.

⁴⁵ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, milles käsitletakse korruptsioonivastast võitlust ning millega asendatakse nõukogu raamotsus 2003/568/JSK ja Euroopa ühenduste ametnike või Euroopa Liidu liikmesriikide ametnikega seotud korruptsiooni vastast võitlust käsitlev konventsioon ning muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2017/1371 (COM(2023) 234 final).

Ebaseaduslik uimastikaubandus jätkub ka vanglas. Kuritegelikud võrgustikud kasutavad ära sidekanaleid ja külastajaid, et smugeldada vanglatesse uimasteid ja koordineerida uimastitehinguid väljaspool vanglat. Vanglatöötajaid võidakse hirmutada, neile võidakse pakkuda altkäemaksu või neid võidakse otseselt ähvardada. EL peab kaitsma avalikku korda ja kohtusüsteeme selle ohu eest. EL peaks liikmesriikidega koostöös edendama tõenditel põhinevaid lahendusi ja jagama parimaid tavasid **kuritegevuse tõkestamiseks vanglasüsteemides**.

Strateegiline prioriteet nr 5: ebaseadusliku uimastikaubanduse marsruutide katkestamine

EL on võtnud endale kohustuse tõkestada uimastikaubandusega tegelevate võrgustike tegevust, keskendudes uimastikaubanduse marsruutidele merel, maismaal ja õhus. Tehakse suuri jõupingutusi veebikeskkonnas toimuva ebaseadusliku uimastikaubandusega võitlemiseks, et likvideerida need ebaseaduslikud tegevused ja takistada oluliselt asjaomaste kuritegelike võrgustike tegevust.

5.1. Meritsi toimuva ebaseadusliku uimastikaubanduse tuvastamine ja lõpetamine

Kuritegelikud võrgustikud smugeldavad Euroopa sadamatesse suures koguses uimasteid. Meritsi toimuv ebaseaduslik uimastikaubandus on väga mitmekesine, hõlmates ka ELi äärepoolseimaid piirkondi, ning teadete kohaselt tegutsemisviis muutub, nii et uimastisaadetised saabuvad rohkematesse Euroopa väikesadamatesse. Nende saadetiste varjamiseks kasutavad kurjategijad uusi meetodeid, mida õiguskaitse- ja merendusametused sageli ei suuda avastada. Europol **tugevdab meritsi toimuva uimastikaubanduse strateegilist analüüsi**, et kindlaks teha operatiivsed vajadused uimastite transportimise ja peitmise uute meetodite tõkestamiseks.

Merenduse Valdkonna Analüüside ja Operatsioonide Keskuse narkootikumidevastase võitluse töörühm (MAOC-N) peaks veelgi intensiivistama oma tegevust, eelkõige avamerel ebaseaduslikke uimasteid vedavate aluste seiret.

Komisjon jagab parimaid tavasid laiendatud **Euroopa sadamate liidu** kaudu, mis on peamine ELi raamistik avaliku ja erasektori koostööks ebaseadusliku uimastikaubanduse vastu võitlemisel, parandades sellega sadamate vastupidavust kogu ELis. Eelseisvas ELi sadamate strateegias pannakse rõhku julgeolekule, tuginedes strateegilisele dialoogile valitsusametnike, sadamate käitajate, erasektori ja teiste oluliste sidusrühmadega. Eesmärk on parandada ELi sadamate julgeolekut ja valmisolekut.

5.2. Maismaatranspordi, posti- ja pakiteenuste ning lennuteede kaudu toimuva ebaseadusliku uimastikaubanduse vastu võitlemine

Kasvav sünteetiliste uimastite tootmine koos e-kaubanduse kiire laienemisega pakub rohkesti võimalusi ebaseaduslike uimastite salakaubaveoks posti- ja pakiteenuste vahendusel. Posti- ja pakiteenuste vahendusel toimuva väiksemate kogustega kaubitsemise – mida on raskem avastada – kumulatiivne mõju soodustab suuremahulisi uimastikaubanduse operatsioone. Ebaseaduslike uimastivoogude avastamise parandamiseks edendab EL avaliku ja erasektori koostööd **posti- ja pakiteenuste sektori, tolli ja õiguskaitseasutuste vahel**. Tegevuskava võitluseks ebaseadusliku uimastikaubanduse vastu sisaldab konkreetseid meetmeid selle koostöö edendamiseks.

Suure väärtuse ja väikese mahuga saadeti, mis sisaldavad lähteainet matkivaid aineid⁴⁶ või uimastite lähteaineid, smugeldatakse üha sagedamini õhuteid pidi. Lisaks inimkullerite kasutamisele kommertslennulliinidel kasutavad kuritegelikud võrgustikud uimastite smugeldamiseks üha enam eralennukeid, väikelennukeid ja mitteregulaarlende. EL töötab **üldlennunduse seire ja julgeolekukontrolli** tõhustamise nimel, sealhulgas teabevahetuse suurendamiseks asjaomaste tsiviillennundus- ja õiguskaitseasutuste, kaasa arvatud tolli vahel.

5.3. Veebi kaudu levitatavate uimastite jälgimise ja kinnipidamise parandamine

Kurjategijad kasutavad ebaseaduslike uimastite reklaamimiseks, müümiseks ja levitamiseks nii avalikku kui ka pimeveebi. Õiguskaitseasutused vajavad suuremat võimekust ja operatiivset tuge, et tõhusalt avastada ja uurida neid veebitegevusi, sealhulgas pimeveebis ja sotsiaalmeedias toimuvaid tegevusi. Ohutuse parandamiseks, alaealiste kaitsmiseks ja veebis ebaseadusliku sisu leviku vastu võitlemiseks peavad veebiteenuste pakkujad ja ametiasutused täielikult järgima **digiteenuste määrust**. Komisjon jätkab digiteenuste määruse kohaselt väga suurte digiplatvormide ja väga suurte internetipõhiste otsingumootorite nõuetekohase hooldusnõuete täitmise järelevalvet ja jõustamist. Lisaks edendab **ELi internetifoorum** vabatahtlikku koostööd digiplatvormidega, et tegeleda probleemidega ja jagada parimaid tavasid veebi kaudu toimuva uimastikaubanduse tõkestamiseks ja kuritegelike võrgustike poolt alaealiste värbamise vältimiseks, tuginedes meetmetele, mis on sätestatud komisjoni suunistes meetmete kohta, millega tagada alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge tase internetis vastavalt määruse (EL) 2022/2065⁴⁷ artikli 28 lõikele 4. ELi internetifoorumi osana tugevdab see tegevus sotsiaalmeediaplattformide rolli uimastite tarvitamise ennetamisel, pöörates koostöös EUDAga erilist tähelepanu noorteni jõudmisele⁴⁸.

Strateegiline prioriteet nr 6: võidelda sünteetiliste uimastite ja uimastite lähteainete tootmise vastu

Sünteetiliste uimastite suuremast tootmisest ja impordist ning nendega kauplemisest tuleneva probleemi lahendamiseks tugevdab EL operatiivmeetmeid salajaste laborite avastamiseks ja ohutuks likvideerimiseks ning uimastite lähteainete sissevoolu peatamiseks.

6.1. Salajaste laborite avastamise ja likvideerimise operatiivvõimekuse tugevdamine

Sünteetilisi uimasteid ja uusi psühhoaktiivseid aineid tootvate ja ekspordivate salajaste laborite avastamine ja likvideerimine on endiselt märkimisväärne väljakutse. Need ained on EMPACTi oluline prioriteet ning politsei ja toll teevad tulemuste saavutamiseks koostööd. EMPACTi toetusel aitab EUDA parandada arusaamist kuritegelikust uimastitootmisest ELi territooriumil, töötades koostöös asjaomaste liikmesriikidega välja **uimastitootmise juhtumite Euroopa andmebaasi**.

Uimastite tootmise laborite likvideerimine on keeruline ja kujutab endast lisaks keskkonnaohtudele ka tõsist terviseriski nii ühiskonnale kui ka õiguskaitsetöötajatele. Selle probleemi lahendamiseks esitavad komisjon ja liikmesriigid suunised ja protokollid, et aidata

⁴⁶ Uimastite lähteaine keemiline sugulane, millel ei ole teadaolevalt muud seaduslikku kasutusotstarvet peale teadusuuringute ja innovatsiooni.

⁴⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2065, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ (digiteenuste määrus) (ELT L 277, 27.10.2022, lk 1).

⁴⁸ Tuginedes meetmetele, mis on sätestatud komisjoni suunistes meetmete kohta, millega tagada alaealiste eraelu puutumatuse, ohutuse ja turvalisuse kõrge tase internetis vastavalt määruse (EL) 2022/2065 artikli 28 lõikele 4.

õiguskaitseasutustel avastada ja likvideerida salajasi **sünteetiliste uimastite laboreid**, kasutades selleks nüüdisaegseid tuvastamistehnoloogia vahendeid ja spetsiaalseid koolitusprogramme. Selle lähenemisviisi eesmärk on vähendada õiguskaitseasutuste riske ja keskkonnakahju. Lisaks koostavad Europol ja CEPOL juhised konfiskeeritud kemikaalide ja seadmete ohutuks transportimiseks ja kõrvaldamiseks, kirjeldavad laborite ohutu likvideerimise parimaid tavasid ning parandavad koolitust ja võimekust selles valdkonnas.

6.2. Uimastite lähteainete ja lähteainet matkivate ainete kõrvaletoimetamise ja nendega kaubitsemise vastu võitlemine

Uimastite lähteaineid väärkasutatakse sageli sünteetiliste uimastite ja uute psühhoaktiivsete ainete tootmiseks, mis kujutab endast olulist ohtu avalikule ohutusele. Komisjoni tegevus uimastite lähteaineid käsitlevate õigusaktide läbivaatamiseks on oluline uimastite lähteainete ja lähteainet matkivate ainete järelevalve ja kontrolli tõhustamiseks⁴⁹. Asjaomase ettepaneku eesmärk on anda õiguskaitseasutustele ja ettevõtjatele võimalus kahtlasi tehinguid tõhusamalt tuvastada, parandades seeläbi koostööd ja suurendades valvsust ebaseadusliku uimastitootmise ennetamisel. Rakendamise toetamiseks jälgib EUDA uimastite lähteainete kõrvaletoimetamise ja nendega kaubitsemisega seotud suundumusi. Samuti aitab ta kaasa uimastite lähteaineid käsitlevate ELi õigusaktide rakendamisele, luues uimastite lähteainete andmebaasi, mis sisaldab lähteainete kohta teavet, mis hõlbustab teabe jagamist nende tuvastamiseks. Samal ajal peaks EL tõhustama koostööd rahvusvaheliste partneritega, et jälgida ja seejärel tõkestada uimastite lähteainete, sealhulgas lähteainet matkivate ainete ebaseaduslikku tootmist ja kõrvaletoimetamist ning nendega kaubitsemist. Riikliku tasandi kriminalistikaalaste uurimiste hõlbustamiseks suurendab EL oma toetust, et avastada uimastite tootmisrajatistes kasutatavaid uimastite lähteaineid.

Peamised prioriteedid

Komisjon teeb järgmist:

- **rakendab tihedas koostöös liikmesriikide ja asjaomaste ELi asutustega ELi tegevuskava võitluseks ebaseadusliku uimastikaubanduse vastu;**
- **hindab 2026. aastal ebaseaduslikku uimastikaubandust käsitlevat kehtivat raamotsust;**
- **esitab ELi sadamate strateegia, milles keskendutakse sadamate julgeolekule;**
- **teeb koostööd kaasseadusandjatega, et kiirendada uimastite lähteaineid käsitlevate uute õigusnormide vastuvõtmist;**
- **hindab võimalust luua uus kogu ELi hõlmav süsteem organiseeritud kuritegevuse ja terrorismi rahastamise jälgimiseks.**

EUDA teeb EMPACTi toetusel järgmist:

- **loob uimastitootmise juhtumite Euroopa andmebaasi.**

Liikmesriike kutsutakse üles

- **tugevdama riiklike asutuste võimekust avastada ja uurida ebaseaduslikku uimastikaubandust ning esitada selle eest süüdistus;**

⁴⁹ COM(2025) 747 final.

- võtma kriminaaltulu tuvastamise ja konfiskeerimise tugevdatud normid riigisisesse õigusesse üle ja neid rakendama;
- avastama ja ennetama kuritegevuse imbumist seaduslikesse ettevõtetesse, kasutades haldusalast lähenemisviisi.

IV. RISKIDE JA KAHJUDE KÄSITLEMINE

Ebaseaduslike ainete võimalik mõju uimastitarvitajatele, avalikule ruumile ja ühiskonnale on üha kasvav probleem. Uute tugevatoimeliste psühhoaktiivsete ainete levik suurendab üledoosist tingitud surmajuhtumite ohtu, samas kui ebaseaduslik uimastikaubandus põhjustab kohalikes kogukondades vägivalda ja kahjustab keskkonda. Nende probleemide lahendamiseks peab EL keskenduma uimastitega seotud riskide ja kahjude olulisele vähendamisele ning valmisoleku parandamisele.

Strateegiline prioriteet nr 7: vähendada uimastitega seotud isikukahju

EL ja liikmesriigid suurendavad tõhusate kahjude ja riskide vähendamise meetmete kättesaadavust järjepideva ennetamise ja ravi raames, et kaitsta uimasteid tarvitavaid inimesi kahju eest.

7.1. Tõendus põhiste kahjude ja riskide vähendamise meetmete kättesaadavuse ja ulatuse suurendamine

Kuna uued uimastid toovad kaasa uusi riske, peavad liikmesriigid kahjude vähendamise meetmeid laiendama ja kohandama. Tervise- ja sotsiaalvaldkonna spetsialistide, kodanikuühiskonna ja erialaringkondade tihe koostöö on äärmiselt oluline. Meetmed tuleks integreerida muude tervise edendamise tegevustega, et jõuda suure riskiga elanikkonnarühmadeni, näiteks ohutu ja järelevalve all toimuva uimastite tarvitamise ruumide, uimastite kontrollirajatiste või tervise- ja sotsiaalabi pakkuvate mobiilsete üksuste kaudu. Riskide ja kahjude vähendamise meetmed, sealhulgas ühtekuuluvuspoliitika vahenditest toetatavad meetmed, tuleb lõimida piirkondlikesse ja kohalikesse poliitikameetmetesse ja tegelikkusse, kus osapooled teevad koostööd, et edendada kogukonnapõhist tervishoidu, ohutust ja julgeolekut.

Eriolist tähelepanu tuleb pöörata kahjude vähendamise meetmetele, mille eesmärk on ennetada või vähendada üledoosi, nakkushaiguste ja eluohtlike nakkuste riski. Liikmesriikidel soovitatakse

tungivalt võtta meetmeid, et ennetada või vähendada **uimastite üledoosi ja surma** riski, eelkõige seoses opioididega, suurendades juurdepääsu tõendus põhiste sekkumistele, nagu opioidagonistravi ja naloksoon, sealhulgas koju kaasaantav naloksooniprogramm. Äärmiselt olulised on ka uuenduslikud strateegiad, et tegeleda riskidega, mis on seotud uute uimastitega (nt sünteetilised kannabinoidid) ja uute tarvitusviisidega (nt veipimine).

Täiendavad jõupingutused peaksid keskenduma uimastitega seotud **vere kaudu levivate nakkuste**, eelkõige HIV ja C-hepatiidi (HCV) ning selliste vaktsiinidega ennetatavate haiguste nagu A- ja B-hepatiidi ennetamisele, ravile ja vähendamisele. Süstivatel uimastisõltlastel peaks olema juurdepääs elupäästvatele sekkumistele, mis põhinevad EUDA ja ECDC suunistel nakkushaiguste ennetamise ja tõrje kohta⁵⁰. Äärmiselt olulised on laialdaselt kättesaadavad nõela- ja süstlaprogrammid koos vabatahtliku HIV- ja HCV-testimise ja raviga. Komisjon teeb koostööd Euroopa kodanikuühiskonna uimastifoorumiga, et teha **kindlaks süsteemsed takistused, mis mõjutavad haavatavaid elanikkonnarühmi**, sealhulgas uimastitarvitajaid.

Lisaks peaksid liikmesriigid kaaluma konkreetsete riskirühmade jaoks spetsiaalsete **kahjude vähendamise meetmete** väljatöötamist ja rakendamist. Need rühmad on muu hulgas vaimse tervise häirega inimesed, kinnipidamisasutustes viibivad inimesed, LGBTIQ+-inimesed, sisserändajad ning noored, kes veedavad aega meelelahutuskohdades, näiteks ööklubides või festivalidel.

7.2. Tõhusate kahjude vähendamise meetmete kohta tõendite levitamine

Kuigi suure riskiga elanikkonnarühmade jaoks on olemas mitmesugused riskide ja kahjude vähendamise meetmed, tuleks uimastite ja nende tarvitamise arenedes rakendada täiendavaid uuenduslikke meetmeid. EUDA hindab uute meetmete tõhusust ja jagab parimaid tavasid kahjude vähendamise andmebaasi kaudu. Need jõupingutused tagavad, et teave on laialdaselt kättesaadav, et **toetada kahjude vähendamise kvaliteedistandardite väljatöötamist**.

Euroopa ennetusõppekava edule tuginedes töötab EUDA välja spetsiaalse koolitusprogrammi, et parandada tõendus põhiste kahjude vähendamise meetmete rakendamist. **Euroopa kahjude vähendamise õppekava** aitab liikmesriikidel suurendada kahjude vähendamise suutlikkust kogu Euroopas.

Strateegiline prioriteet nr 8: vähendada sotsiaalset ja keskkonnamõju

EL suurendab jõupingutusi kuritegevuse ennetamiseks, et võidelda ebaseadusliku uimastikaubandusega seotud kasvava vägivallaga, pöörates erilist tähelepanu noorte kaitsmisele kuritegevusse kaasamise eest ja selliste kahjude vähendamisele, mida ebaseaduslikud uimastid põhjustavad ühiskonnale, kohalikele kogukondadele ja keskkonnale.

8.1. Uimastitega seotud vägivallaga tegelemine ja kuritegevuse ennetamise tõhustamine

Uimastitega seotud vägivald muutub üha keerukamaks ja on sageli seotud organiseeritud kuritegevusega, tekitades tsüklilist kahju, mis mõjutab meie linnade ja kohalike kogukondade

⁵⁰ Euroopa Haiguste Ennetamise ja Tõrje Keskus (ECDC) ja Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskus (EMCDDA) (2023), „Nakkushaiguste ennetamine ja tõrje uimasteid süstivate inimeste seas“.

ohutust ja julgeolekut. Lapsed ja noored on eriti haavatavad, kuna nad võivad olla kuritegelike organisatsioonide ohvrid, kurjategijad ja värbamisobjektid. Uimastitega seotud vägivalda vastu võitlemiseks on ELi eesmärk tõkestada kuritegelike võrgustike tegevust ja edendada kogukonnapõhist politseitööd, milles on ühendatud kogukonna turvalisuse ja rahvatervise algatused. **ELi linnapoliitika tegevuskava** raames toetab komisjon kohalikke omavalitsusi, edendades uuenduslikke kohalikke projekte ja hõlbustades parimate tavade vahetamist. Selle toetuse eesmärk on suurendada kogukondade vastupanuvõimet ja ühtekuuluvust, et lahendada julgeoleku- ja sotsiaalse integratsiooni probleeme, sealhulgas uimastitega seotud probleeme. Lisaks teostab EUDA uurimis- ja seiretegevust, et paremini mõista **uimastitega seotud vägivalda** eri tasanditel.

EL tõhustab ka jõupingutusi, et vältida noorte värbamist organiseeritud kuritegevusse, sealhulgas rakendab ta veebipõhiseid meetmeid ja **tõenditel põhinevaid ennetusmeetmeid**. Liikmesriike kutsutakse üles tugevdama noori kaitsvat keskkonda, kasutades Euroopa kriminaalpreventsiooni võrgustiku teadmuskeskuse kaudu kättesaadavaid parimaid tavasid. Need jõupingutused nõuavad õiguskaitse-, sotsiaal- ja tervishoiutöötajate ning kodanikuühiskonna koostööd. Euroopa kriminaalpreventsiooni võrgustik töötab nende jõupingutuste toetamiseks välja **spetsiaalse vahendite kogumi, et võidelda kuritegelike võrgustike poolt alaealiste värbamise vastu**.

Lisaks esitab EL Euroopa sisejulgeoleku strateegias ProtectEU väljakuulutatud **tegevuskava laste kaitsmiseks kuritegevuse eest**, et kaitsta lapsi mis tahes vormis kuritegevuse eest, sealhulgas uimastitega seotud kuritegevuse eest nii veebis kui ka mujal.

8.2. Uimastitega seotud häbimärgistamise ja diskrimineerimise käsitlemine

Euroopa peab võitlema uimastite tarvitamise ja sellega seotud häiretega kaasneva **häbimärgistamisega**,⁵¹ kuna see kahjustab inimeste vaimset ja füüsilist tervist. See võib vähendada nende võimet otsida tuge ja integreeruda ühiskonda, mis võib viia noorte koolist väljalangemiseni. Poliitikas tuleks arvesse võtta uimastitega seotud häbimärgistamise all kannatavate isikute kogemusi, eelkõige tehes pidevat koostööd kodanikuühiskonnaga, sealhulgas uimastitarvitajate ja uimastitega seotud teenuste kasutajatega. EL suurendab teadlikkust, toetab teabe jagamist ja soodustab vastastikust õppimist ELi tervisepoliitika platvormi, ELi rahvatervise parima tava portaali ja programmi „Euroopa horisont“ raames rahastatavate teadusprojektide kaudu. Lisaks peaksid ESF+ ja ERDFi investeeringud looma sünergia teiste ELi fondide ja programmidega, et toetada terviklikult sotsiaalset kaasatust.

8.3. Sooteadlik lähenemisviis uimastiprobleemile

Uimastiolukord mõjutab mehi ja naisi erinevalt – naised moodustavad umbes veerandi inimestest, kellel on tõsine uimastiprobleem, kuid ainult viiendiku neist, kes alustavad ravi. Üledoosist tingitud surmade arv naiste seas kasvas ELis 2013.–2023. aastal 76 %, mis viitab täiendavatele takistustele, millega naised tervise- ja sotsiaalteenuste kättesaadavuse puhul silmitsi seisavad.

Liikmesriigid peaksid rakendama **sooteadlikke** meetmeid kõigi strateegia sammaste raames, et tagada mittediskrimineeriv ja takistusteta juurdepääs teenustele, eelkõige ravile ja kahjude

---

⁵¹ Nõukogu 2022. aasta detsembri järeldused, mis käsitlevad inimõigustepõhist käsitust uimastipoliitikas, 15818/22.

vähendamisele. Kohandatud teenused peaksid hõlmama ainult naistele mõeldud võimalusi, lapsehoidu ja spetsialiseeritud traumateadlikku tuge.

Lisaks võivad tervishoiuteenuste kättesaadavust mõjutada seksuaalne sättumus ja sooidentiteet. LGBTIQ+-inimesed on sageli suuremas vaimse tervise probleemide ja vägivalda ohus, nagu on märgitud komisjoni LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse strateegias 2026–2030⁵². Äärmiselt oluline on võidelda LGBTIQ+-inimeste diskrimineerimisega ja nende ees seisvate takistustega, et vähendada negatiivset mõju tervisele ja tagada võrdne juurdepääs teenustele.

8.4. Uimastite mõju all sõidukijuhtimise riskide käsitlemine

ELis on hinnanguliselt kuni veerand liiklusõnnetustest põhjustatud surmadest (2024. aastal kokku üle 19 940) seotud alkoholi ja/või uimastitega⁵³. Liiklussurmade nulltaseme põhimõtte⁵⁴ ja 2050. aastaks liiklussurmade nulltaseme eesmärgi saavutamise toetamiseks peaks EL rakendama meetmeid, millega ennetada uimastite mõju all sõidukijuhtimist ja uimastite mõju all olevate juhtide põhjustatud õnnetusi.

Uue juhiloa direktiiviga⁵⁵ on liikmesriigid võtnud endale kohustuse rakendada **uimastite mõju all sõidukijuhtimise suhtes nulltolerantsi poliitikat**. Liikmesriike kutsutakse üles kehtestama oma riigisisiseses õiguses üldiselt kohaldatavad nulltolerantsi kavad.

Võttes arvesse algajate juhtide, peamiselt noorte inimeste suurt osakaalu joobes sõidukijuhtimise ja uimastite tarvitamisega seotud liiklusõnnetustes, soovitatakse liikmesriikidel kohaldada algajate juhtide suhtes direktiiviga kooskõlas rangemaid eeskirju. Seda tuleks toetada sihipäraste riiklike **teadlikkuse suurendamise meetmetega, mis rõhutavad uimastite mõju all sõidukijuhtimise ohtlikkust** ja on suunatud eelkõige noortele täiskasvanutele. Lisaks sellele võimaldavad uus juhtimiskeelu direktiiv ja läbivaadatud piiriülese teabevahetuse direktiiv liikmesriikidel jagada teavet uimastitega seotud liiklusrikkumiste kohta, mis hoiab ära võimaluse, et uimastite mõju all sõidukijuhtimisega seotud ohtlik käitumine jääb tähelepanuta.

8.5. Uimastitega seotud keskkonnakahjude käsitlemine

Uimastite valmistamiseks kasutatavate taimede kasvatamine ja uimastite tootmine põhjustab nii Euroopas kui ka kogu maailmas märkimisväärset keskkonnakahju. Kuritegelikud organisatsioonid kõrvaldavad sünteetiliste uimastite tootmisel tekkinud mürgiseid keemilisi jäätmeid, mis kujutavad endast tõsist ohtu keskkonnale ja kohalikele kogukondadele. Näiteks ühe kilogrammi

---

⁵² Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Võrdõiguslikkuse liit: LGBTIQ+-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia 2026–2030“ (COM(2025) 725 final).

⁵³ Euroopa Komisjon, liikuvuse ja transpordi peadirektoraat, Modijefsky, M., Janse, R., Spit, W., jt, „Prevention of driving under the influence of alcohol and drugs: final report“, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2022, <https://data.europa.eu/doi/10.2832/284545>.

⁵⁴ Komisjoni talituste töödokument „ELi liiklusohutuspoliitika raamistik 2021–2030 – edasised sammud liiklussurmade nulltaseme suunas“ (SWD(2019) 283 final).

⁵⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. oktoobri 2025. aasta direktiiv (EL) 2025/2205, mis käsitleb juhilubasid ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2018/1724 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2022/2561 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2006/126/EÜ ja komisjoni määrus (EL) nr 383/2012 (ELT L, 2025/2205, 5.11.2025).

MDMA tootmisel tekib umbes 58 kg mürgiseid jäätmeid. Kanepi tootmine kulutab vett ja energiat, kuid mõjutab ka vee- ja õhusaastet⁵⁶.

Ebaseaduslikud uimastilaborid tuleb likvideerida viisil, mis tagab õiguskaitsetöötajate ohutuse ja võtab arvesse keskkonnamõju. EL töötab välja ja rakendab keskkonnasõbralikke meetodeid **konfiskeeritud ebaseaduslike uimastite**, uimastite lähteainete, kemikaalide, jäätmete ja seadmete **ohutuks käitlemiseks, transpordiks, kõrvaldamiseks ja hävitamiseks**. Koosõlas ELi paktiga, milles käsitletakse uute sünteetiliste uimastitega seotud ohtusid,⁵⁷ tõhustavad CEPOL ja EUDA õiguskaitsetöötajate koolitust, mis käsitleb nende rajatiste likvideerimisega seotud julgeoleku- ja terviseriske. EMPACT tugevdab operatiivkoostööd, et suurendada sünteetiliste uimastite laborite likvideerimise suutlikkust.

Komisjon abistab liikmesriike **uue keskkonnakuritegude direktiivi**⁵⁸ rakendamisel, milles käsitletakse selliseid rikkumisi nagu saastamine, ebaseaduslik jäätmekäitlus, elupaikade hävitamine ja ebaseaduslik veevõtt.

Komisjon soovib liikmesriikidel siduda oma riiklikes strateegiates, mille nad peavad välja töötama 21. maiks 2027, keskkonnakuriteod selgelt muude kuritegudega, nagu uimastite tootmine ja uimastikaubandus. Selle integreerimise eesmärk on suurendada strateegiate tõhusust, käsitledes nende kuritegude omavahelist seotust.

Kuritegelikud organisatsioonid kasutavad ebaseaduslike uimastite tootmiseks sageli keskkonnale kahjulikke meetodeid, nagu metsade raadamine või intensiivne veekasutus. Äärmiselt oluline on parandada nende tegevuste avastamist, kuna need soodustavad põuda, elupaikade hävitamist ja elurikkuse kadu.

Peamised prioriteedid

Komisjon teeb järgmist:

- **töötab Euroopa kriminaalpreventsiooni võrgustiku kaudu välja spetsiaalse ELi vahendite kogumi, et võidelda kuritegelike võrgustike poolt alaealiste värbamise vastu, ja levitab seda;**
- **kasutab tugevdatud EMPACTi raamistikku õiguskaitsealase operatiivkoostöö jaoks, et tegeleda ebaseadusliku uimastikaubanduse vastase võitluse tegevuskava rakendamise raames ebaseaduslike uimastite tootmisrajatistega.**

EUDA teeb järgmist:

- **töötab välja Euroopa kahjude vähendamise õppekava, et toetada kahjude vähendamise meetmete rakendamise suutlikkuse suurendamist kogu ELis;**
- **teeb tihedat koostööd liikmesriikidega, et töötada välja ja rakendada kuritegevuse ennetamise meetmeid kohalike kogukondade ja noorte toetuseks.**

⁵⁶ Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskus ja Europol (2022), „EU Drug Market: Cannabis — In-depth analysis“.

⁵⁷ Nõukogu 2025. aasta juuni järeldused pakti kohta, milles käsitletakse uute sünteetiliste uimastitega ja uute psühhoaktiivsete ainetega seotud ohtusid Euroopa Liidus, 10265/25.

⁵⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. aprilli 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1203, mis käsitleb keskkonna kaitsmist kriminaalõiguse kaudu ning millega asendatakse direktiivid 2008/99/EÜ ja 2009/123/EÜ (ELT L, 2024/1203, 30.4.2024).

Liikmesriike kutsutakse üles

- suurendama kahjude ja riskide vähendamise meetmete kättesaadavust ja ulatust, et vähendada uimastite üledoose, surmajuhumeid ja vere kaudu levivaid nakkusi kogu ELis;
- võtma vastu nulltolerantsi poliitika uimastite mõju all sõidukijuhtimise suhtes kooskõlas juhiloa direktiiviga ning kasutama täielikult ära kättesaadavaid piiriüleseid vahendeid nende eeskirjade täitmise tagamiseks;
- kasutama täielikult ära uut keskkonnakuritegude direktiivi, et reageerida uimastite tootmisest ja uimastikaubandusest tulenevatele keskkonnaprobleemidele.

V. TUGEVATE PARTNERLUSTE LOOMINE

Kolmandate riikide uimastipoliitika mõjutab oluliselt ebaseaduslike uimastite olukorda Euroopas, kuna ELi kuritegelikud võrgustikud teevad uimastikaubanduse operatsioonide laiendamiseks koostööd rahvusvaheliste partneritega. Seega on rahvusvahelised partnerlused ELi tõhusa uimastipoliitika jaoks üliolulised. ELis on vaja tõhustada koordineerimist ja partnerlust kodanikuühiskonna ja erasektori osalistega. See soodustab vastastikust õppimist ja hõlbustab ühist operatiivtegevust, toetades kogu ühiskonda hõlmavat lähenemisviisi.

Strateegiline prioriteet nr 9: tugevdada rahvusvahelist koostööd

Tunnistades kõnealuse probleemi ülemaailmset iseloomu, tugevdab EL mõjukate dialoogide, suutlikkuse suurendamise ja tõhustatud operatiivkoostöö kaudu oma koostööd peamiste rahvusvaheliste partneritega.

9.1. ELi rahvusvahelise koostöö eesmärgid

Euroopa sisejulgeoleku strateegia ProtectEU kohaselt peab EL aktiivselt kaitsma oma julgeolekuhuve ning tegelema väliste ohtudega, katkestama uimastikaubanduse marsruudid ja kaitsma strateegilisi koridore. EL on jätkuvalt partnerriikide tugev liitlane, tehes koostööd, et parandada ülemaailmset julgeolekut ja tugevdada vastastikust vastupidavust, eelkõige ebaseaduslikust uimastikaubandusest tulenevate ohtude vastu.

ELi välissuhted uimastite valdkonnas rõhutavad ühist vastutust, mitmepoolsust ja arengule suunatud lähenemisviisi, milles austatakse inimõigusi, väärikust ja õigusriigi põhimõtteid. EL jääb nendele põhimõtetele kindlaks ning toetab tõenditel põhinevat, integreeritud, tasakaalustatud ja multidistsiplinaarset lähenemisviisi uimastipoliitikale. Ta toetab kolmandate riikide jõupingutusi, mis on kooskõlas rahvusvaheliste uimastikontrolli konventsioonide ja inimõigustealaste kohustustega, nagu on välja toodud nõukogu järeldustes inimõigustepõhise käsituse kohta uimastipoliitikas,⁵⁹ ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskavas aastateks 2020–2027⁶⁰ ning

⁵⁹ Nõukogu 2022. aasta detsembri järeldused, mis käsitlevad inimõigustepõhist käsitust uimastipoliitikas, 15818/22.

⁶⁰ Nõukogu 27. mai 2024. aasta järeldused, milles käsitletakse ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava (2020–2024) vastavusse viimist mitmeaastase finantsraamistikuga 2021–2027, 9508/24.

asjakohastes ÜRO uimastipoliitika dokumentides. Lisaks on EL kõigis olukordades jätkuvalt kindlalt surmanuhtluse vastu, mis kinnitab tema pühendumust inimõiguste austamisele.

EL teeb koostööd **laienemisprotsessis osalevate partneritega**, et ühtlustada organiseeritud kuritegevuse võrgustike vastaseid strateegiaid, parandada uimastitealase teabe kogumise süsteeme ja tugevdada operatiivkoostööd. See hõlmab riiklike uimastite vaatluskeskuste ja uute psühhoaktiivsete ainete varajase hoiatamise süsteemide arendamise toetamist kooskõlas ELi õigusaktidega ning tõenditel põhineva, integreeritud ja tasakaalustatud uimastipoliitika edendamist EUDA toel. Et tagada kandidaatriikide kiirem integreerimine ELi julgeolekuarhitektuuri, peaks EL süstemaatiliselt kaasama ja toetama laienemisprotsessis osalevaid partnerid, tagades neile juurdepääsu vahenditele, juhistele ja suutlikkuse suurendamise võimalustele. Samuti uurib komisjon koostöövõimalusi kandidaatriikidega sadamate julgeoleku valdkonnas, näiteks kaasates neid vaatlejatena Euroopa sadamate liidu kohtumistele.

Koostöös **Vahemere lõunapiirkonna partneritega** edendab EL uimastite leviku suundumuste edasist seiret ja hindamist, kohtu- ja õiguskaitseasutuste koostööd ning integreeritud piirihaldust, et tõhusamalt reageerida piiriülesele ebaseaduslikule uimastikaubandusele kooskõlas Vahemere piirkonna leppe valdkonna „Julgeolek, valmisolek ja rändehaldus“ põhimõtetega. Oluline on EUDA, Europoli, CEPOLi, Eurojusti ja MAOC-Ni tihedam operatiivkoostöö piirkondlike partneritega. Tugevdatakse operatiivkoostööd Põhja-Aafrika, Lähis-Ida ja Pärsia lahe piirkonna riikidega, eelkõige võitluses uimastite tootmise ja uimastikaubanduse vastu, keskendudes Captagonile.

ELi eesmärk on tugevdada **rahvusvahelisi liite sünteetiliste uimastite ohu vastu**, tehes koostööd selliste oluliste kolmandate riikidega nagu Ameerika Ühendriigid, Mehhiko, Hiina ja India, et likvideerida ebaseaduslike uimastite tootmine, peatada uimastite lähteainete liikumine ja suurendada valmisolekut sünteetiliste uimastite probleemi lahendamiseks. Koostöö keskendub ebaseadusliku uimastikaubanduse marsruutide katkestamisele, **logistiliste sõlmpunktide vastupidavuse** tugevdamisele kogu maailmas ning kuritegelike organisatsioonide poolt suurte sadamate ärakasutamise tõkestamisele, eelkõige Ladina-Ameerikas, Lääne-Aafrikas ja Lääne-Balkanil.

Piiravad meetmed on oluline ELi välispoliitika vahend ning need võivad täiendada hästi tasakaalustatud poliitikameetmete kogumit, et rahvusvahelist organiseeritud kuritegevust tõhusalt tõkestada ja vähendada. Komisjon uurib variante **horisontaalsete sanktsioonide korra** kehtestamiseks, mida praegu kohaldatakse rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja inimkaubandusega seotud isikute ning kuritegelike organisatsioonide suhtes. Kuna ebaseaduslik uimastikaubandus toetab sageli rahvusvahelisi kuritegelikke organisatsioone ning tugineb kogu oma tegevuses samadele rahapesijatele, krüptovääringutega kauplejatele ja muudele teenusepakkujatele, võib kaaluda sellise korra kohaldamisala laiendamist, võttes arvesse liikmesriikidega peetavaid arutelusid. ELi delegatsioonid kõigis asjaomastes riikides ja allpiirkondades määravad oma töötajate hulgast organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse kontaktisikud, kusjuures liikmesriikidel on võimalus selleks otstarbeks lähetada kontaktametnikke.

Sihtotstarbelised operatiivmeetmed hõlmavad tolli, õiguskaitseasutusi ja asjaomaseid ametiasutusi olulistest kolmandates riikides, sealhulgas selliseid algatusi nagu uurimisüksused ja

luureteabekeskused. EL loob ka õigus- ja julgeolekualased **tugevamad partnerlused** oluliste kolmandate riikide ja piirkondadega, tõhustades koostööd vastastikuse õigusabi, väljaandmise, kriminaaltulu tuvastamise ja konfiskeerimise valdkonnas, eelkõige Ladina-Ameerika, Kariibi mere ja Vahemere piirkonna riikidega.

Lisaks teeb komisjon liikmesriikide ja partnerriikidega koostööd, et tugevdada ebaseadusliku uimastikaubanduse vastast võitlust, ja edendab äsja loodud **Euroopa uimastivastast koalitsiooni**, suurendades sellega ühiste eesmärkide ja strateegiade tulemuslikkust.

9.2. Dialoogi tugevdamine kolmandate riikide ja piirkondadega

Kolmandate riikidega dialoogi pidamine on integreeritud ja tasakaalustatud uimastipoliitika edendamise seisukohalt väga oluline. EL jätkab uimastiteemalisi dialooge partneritega Lääne-Balkanil, idapartnerluse riikides, Ladina-Ameerikas ja Kariibi mere piirkonnas ja Kesk-Aasias ning kahepoolselt USA, Hiina ja Colombiaga. Nende dialoogide eesmärk on tugevdada strateegilist ja operatiivkoostööd, edendades mõjusaid meetmeid. Tuleks alustada uusi dialooge teiste prioriteetsete riikide või piirkondadega, mida uimastiprobleemid tugevalt mõjutavad. Julgeolekualased dialoogid võivad käsitleda uimastipoliitika küsimusi, eelkõige ebaseaduslikku uimastikaubandust, ning temaatilised vahetused ja ekspertide kohtumised hõlbustavad teabe jagamist ja tegevuse koordineerimist, näiteks Indiaga, et vältida uimastite lähteainete kõrvaletoiemist ja nendega kaubitsemist.

EL kasutab oma välispoliitika raames nende jõupingutuste toetamiseks diplomaatilisi, poliitilisi ja rahalisi vahendeid. Kõiki ELi vahendeid, sealhulgas instrumenti „Globaalne Euroopa“ ja ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika missioone, saab kasutada kolmandate riikide õiguskaitsealase suutlikkuse suurendamiseks ja kogu valitsusemissektorit hõlmava lähenemisviisi toetamiseks uimastipoliitikas.

9.3. Operatiivkoostöö

Kuna uimastikaubandusega tegelevad võrgustikud muutuvad kogu maailmas üha tihedamalt seotuks, **tõhustab** EL kandidaatriikide ning oluliste kolmandate riikide ja piirkondadega sõlmitud partnerluste kaudu **operatiivset reageerimist**. Selles valdkonnas on oluline roll justiits- ja siseküsimuste asutustel. Europoli roll strateegilise ja operatiivsuutlikkuse tugevdamisel olulistes kolmandates riikides on äärmiselt oluline, et tõkestada rahvusvaheliste kuritegelike võrgustike tegevust. Seetõttu laiendab Europol välispartnerlusi, mis hõlbustab strateegilist ja operatiivset teabevahetust ning tagab uurimiste kooskõlastamine eri jurisdiktsioonide vahel. Eurojusti roll kuritegelike organisatsioonide vastu tugevate kohtuasjade ülesehitamisel ja süüdistuste esitamisel hõlbustamisel on ülioluline tõhusate õigusmeetmete võtmiseks rahvusvahelise kuritegevuse vastu.

EUDA on oma uute volituste kohaselt võtnud kohustuse parandada rahvusvahelist koostööd, jälgida uimastiolukorda kolmandates riikides ning toetada tõenditel põhineva, integreeritud ja tasakaalustatud uimastipoliitika väljatöötamist. Euroopa sisejulgeoleku strateegia ProtectEU raames taotleb komisjon täiendavate lepingute sõlmimist ELi ja kolmandate riikide vahel koostööks Europoli ja Eurojustiga, laiendades eelkõige jõupingutusi rohkematele Ladina-Ameerika riikidele ja toetades rohkemate kolmandate riikide kaasamist EMPACTi raamistikku.

Selleks et aidata kolmandatel riikidel lahendada uimastiprobleeme viisil, mis on kooskõlas inimõigustealaste kohustustega, jätkab EL **tehnilise abi ja suutlikkuse suurendamise** algatuste ning koostööprogrammide elluviimist, tegeledes rahvatervise, arengu, ohutuse ja julgeoleku valdkonna väljakutsetega. EL ja liikmesriigid rõhutavad **arengule suunatud uimastipoliitikat ning alternatiivseid ja kestlikke arengumeetmeid**,⁶¹ mis pakuvad võimaluse vähendada uimastite pakkumist, kaitsta keskkonda ja edendada mõjutatud piirkondade sotsiaal-majanduslikku arengut.

9.4. ELi juhtiva rolli kinnitamine rahvusvahelise uimastipoliitika tegevuskava kujundamisel

EL jääb kindlaks rahvusvahelisel õigusel ja ÜRO põhikirja põhimõtetel põhinevale mitmepoolsele süsteemile⁶². **Ta säilitab juhtiva rolli ÜRO uimastipoliitika arendamisel**, osaledes aktiivselt ÜRO narkootikumide komisjonis ja teistes ÜRO organites, mis keskenduvad tervisele, inimõigustele ja arengule. See lähenemisviis laieneb ka osalemisele sellistes mitmepoolsetes foorumites nagu Euroopa Nõukogu.

EL tugevdab jätkuvalt strateegilist koostööd rahvusvaheliste organisatsioonidega, eelkõige ÜRO narkootikumide ja kuritegevuse vastu võitlemise bürooga, mis on ÜRO süsteemis juhtiv organ ülemaailmsete uimastiprobleemidega tegelemisel, rahvusvahelise narkootikumide kontrolli komisjoniga, samuti Maailma Terviseorganisatsiooniga ja Maailma Tolliorganisatsiooniga. EL toetab ka asjaomaste ÜRO organite vahelist kooskõlastamist, et käsitleda uimastiolukorda terviklikult ja järjepidevalt.

Strateegiline prioriteet nr 10: tõhustada ELi koordineerimist ja strateegilisi partnerlusi

Tunnistades uimastipoliitika valdkondadevahelist iseloomu, kohustub EL rakendama selliseid poliitikameetmeid, sealhulgas käesolevat strateegiat, kogu ühiskonda hõlmava ühtse lähenemisviisi kaudu. See nõuab tihedat koostööd ELi institutsioonide, organite ja asutuste ning liikmesriikide vahel, kaasates samal ajal aktiivselt kodanikuühiskonna ja erasektori osalisi. Selle koostöö eesmärk on tugevdada ühiseid meetmeid, maksimeerida mõju ja tagada uimastitega seotud probleemide lahendamisel kaasav lähenemisviis.

10.1. ELi institutsioonide, organite ja asutuste ning liikmesriikide vahelise kooskõlastamise tugevdamine

ELi institutsioonid, organid ja asjaomased asutused peavad **kooskõlastama** ebaseaduslike uimastitega seotud **tegevusi**, tagades täiendavuse oma asjaomaste volituste raames. Liikmesriike kutsutakse üles viima oma tegevus kooskõlla käesoleva strateegiaga ja eraldama selleks sihtotstarbelisi vahendeid. Tunnistades, et uimastiolukorras esineb kohalikke ja piirkondlikke erinevusi, peaksid liikmesriigid kaasama strateegia rakendamisse **piirkondlikud ja kohalikud asutused**. Neil asutustel on ülioluline roll, kuna nad kohandavad meetmeid kogukonna vajadustele ning edendavad koostööd selliste sidusrühmade vahel nagu tervishoiuteenused,

⁶¹ Nõukogu 2018. aasta novembri järeldused alternatiivse arengu kohta: „Suund uuele arusaamale alternatiivsest arengust ja sellega seotud arengukesksetest uimastipoliitika meetmetest – panus ÜRO Peaassamblee 2016. aasta erakorralise istungjärgu ja ÜRO kestliku arengu eesmärkide rakendamisse“, 14338/18.

⁶² Nõukogu 2025. aasta juuni järeldused, milles käsitletakse ELi prioriteete Ühinenud Rahvaste Organisatsioonis ÜRO Peaassamblee 80. istungjärgul (september 2025 – september 2026) (dokument 10491/25).

õiguskaitseasutused ja kogukonna organisatsioonid, et tõhustada ennetustööd, ravi ja kahjude vähendamise jõupingutusi. ELi tasandil on uimastitega seotud arengusuundumustes oluline roll Regioonide Komiteel ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteel.

Sektoritevaheline kooskõlastamine, eelkõige tervishoiu, julgeoleku ja õigusvaldkonnas, on oluline nii ELi kui ka riiklikul tasandil. Tulemusi tervishoiu ja julgeoleku valdkonnas võivad parandada integreeritud rohujuuretasandi lähenemisviisid, mis hõlmavad õiguskaitseasutusi, kohtusüsteemi, sotsiaal- ja tervise teenuseid, ravimiameteid ning tsiviillennunduse ja merenduse valdkonna asutusi. Selline eri sektorite vaheline koostöö on võtmetähtsusega, et töötada uimastitega seotud probleemide käsitlemiseks välja terviklikud lahendused.

Strateegia edukas rakendamine sõltub tõhusast juhtimisest ja kooskõlastamisest. Seetõttu palutakse Euroopa Liidu Nõukogul töötada strateegia läbivaatamise ja tulevaste suundade kindlaksmääramise käigus komisjoni toetusel välja **rakendamisraamistik**. Selles raamistikus tuleks selgelt määrata erinevate prioriteetide rakendamises osalevad sidusrühmad ning edendada uimastipoliitika valdkonnas sünergiaid ja järjepidevust ELi, riiklikul ja kohalikul tasandil. Samuti tuleks selles uurida võimalusi, kuidas tagada, et kõik liikmesriigid säilitaksid kogu valitsemissektorit hõlmava lähenemisviisi kaudu riigi tasandil ülevaate uimastitega seotud probleemidest. See parandab kooskõlastamist ja maksimeerib poliitika mõju ELi, riiklikul ja kohalikul tasandil.

Komisjon ja Euroopa Liidu Nõukogu peaksid strateegia rakendamise korrapäraselt läbi vaatama, vahetades selleks teavet liikmesriikidega. ELi asutused, nagu EUDA ja Europol, aitavad jälgida strateegia rakendamist. Uimastimeetmete tõhusaks jälgimiseks on vaja koguda andmeid ja mõjunäitajaid ning EUDA laiendab oma poliitika hindamise vahendeid, et edusamme ja tulemusi täpsemalt jälgida, mis hõlbustab strateegia õigeaegset kohandamist maksimaalse tõhususe saavutamiseks.

10.2. Kodanikuühiskonnaga toimuva sisulise koostöö tugevdamine

Tõhusate poliitikameetmete rakendamiseks on vaja kaasata isikud, keda uimastitega seotud probleemid otseselt mõjutavad, ning kasutada nende kogemusi põhjendatud ja praktiliste lahenduste väljatöötamiseks. Riikliku, ELi ja rahvusvahelise tasandi uimastipoliitika väljatöötamisel on kodanikuühiskond äärmiselt oluline. ELi tasandil jääb Euroopa kodanikuühiskonna uimastifoorum strateegia rakendamise lahutamatuks osaks. Lisaks suurendab EUDA oma uute volituste raames korrapäraselt koostööd kodanikuühiskonnaga.

Riiklikul tasandil tuleks poliitika ja meetmete kujundamisel ja rakendamisel ära kasutada kodanikuühiskonna isiklike teadmisi uutest suundumustest ja tõhusatest vastumeetmetest. Kõigil tasanditel on oluline tagada kõigi uimastiteenuste jaoks piisavate ressursside eraldamine ning edendada kodanikuühiskonna kaasatust, et toetada tervikliku ja kaasava poliitika väljatöötamist.

10.3. Avaliku ja erasektori uimastipoliitika alaste partnerluste edendamine

Ebaseaduslikud uimastid mõjutavad kõiki ühiskonna tahke, sealhulgas töökeskkonda, ning organiseeritud kuritegevus imbub sageli seaduslikku majandusse, et toetada ebaseaduslikku uimastikaubandust. Liikmesriike kutsutakse üles tegema koostööd erasektoriga, et vähendada

uimastite pakkumist ja nõudlust ning tegeleda uimastitega seotud kahjuga. Komisjon toetub *Euroopa sadamate liidu* edule, luues **tihedamad sidemed eraettevõtjatega**.

Avaliku ja erasektori partnerluste arendamine on äärmiselt oluline, et võidelda ebaseadusliku uimastikaubanduse, kuritegevuse sisseimbumise ja uimastite lähteainete kõrvaletoometamise vastu, eriti sellistes sektorites nagu postiteenused. Neid partnerlusi tuleks tugevdada ka tervishoiu ja sotsiaalse taasintegreerimise valdkonnas, edendades koostööd erasektori osalejatega, kes suudavad terviselahenduste vallas uuendusi ellu viia. Selle tervikliku lähenemisviisi eesmärk on integreerida eri sektorite jõupingutused, et uimastitega seotud probleeme tõhusalt käsitleda.

Peamised prioriteedid

Komisjon teeb koostöös Euroopa Liidu Nõukogu ja liikmesriikidega järgmist:

- tugevdab uimastite teemalist rahvusvahelist dialoogi kolmandate riikide ja piirkondadega, sealhulgas jõupingutusi sünteetiliste uimastite vastaste rahvusvaheliste liitude tugevdamiseks ja laiendamiseks;
- jätkab ELi ÜRO uimastipoliitika protsessides osalemise juhtimist ning edendab inimõigusi ja tasakaalustatud lähenemisviisi uimastipoliitikale.

Komisjon teeb ELi asutuste toetusel järgmist:

- tugevdab operatiivkoostööd kandidaatriikide ning oluliste kolmandate riikide ja piirkondadega, et võidelda ebaseadusliku uimastikaubandusega;
- teeb koostööd liikmesriikidega, et edendada Euroopa uimastitevastast koalitsiooni.

Komisjon ja liikmesriigid peaksid

- tõhustama koostööd Euroopa kodanikuühiskonna uimastifoorumiga;
- edendama avaliku ja erasektori partnerlust uimastipoliitika valdkonnas.

Kokkuvõte

Euroopa Liit peab tänasel ettearvamatul uimastimaastikul ennetama ohte, vältima kahjusid ja tegutsema otsustavalt, et kaitsta tervist ja julgeolekut.

Organiseeritud kuritegevus ja ebaseaduslik uimastikaubandus õõnestavad ülemaailmset julgeolekut, soodustades vägivalda, korrupsiooni ja ebastabiilsust kogukondades, samal ajal kui uued tugevatoimelised sünteetilised uimastid kujutavad endast suurt ohtu tervisele. Oluline on reageerida jõuliselt ja integreeritult, rõhuasetusega valmisolekul ja ennetusel.

Oluline on tugevdada tervishoiustruktuure, mis keskenduvad ennetamisele, ravile, sotsiaalsele taasintegreerimisele ja kahjude vähendamisele tervikliku tervishoiu raames. Samavõrd tähtis on tõhustada õiguskaitsealast tegevust ja edendada partnerlusi, mis seavad esikohale inimeste heaolu. Kestlike lahenduste pakkumine on ülioluline, et kaitsta meie sotsiaalset struktuuri ja aidata kehtestada üldisi standardeid meie partneritele.

Komisjoni strateegia pakub terviklikku raamistikku ebaseaduslike uimastitega seotud probleemide ühtseks lahendamiseks, suunates sidusrühmi kaitsma kodanikke ja kogukondi organiseeritud uimastikuritegevuse ja selle kahjuliku mõju eest. Käesoleva strateegia integreeritud ja kogu

ühiskonda hõlmav lähenemisviis ühendab tervise- ja julgeolekupoliitika, mis suurendab tervisekasu ja tõhustab julgeolekumeetmeid. Komisjon ootab huviga nende oluliste küsimuste arutamist Euroopa Parlamendi ja nõukoguga.

Julgeoleku- ja tervisemeetmete kooskõlastamine on ülioluline tervikliku reageerimise tagamiseks, et kindlustada kõigile turvalisem ja tervislikum tulevik.